

www.turkishstudies.net/religion

Turkish Studies - Comparative Religious Studies

eISSN: 2667-5544

Research Article / Araştırma Makalesi

ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY

Childhood Trauma and Unbelief: The Moderating Role of Inner Peace

Çocukluk Çağı Travmaları ve İnançsızlık Eğilimi: İç Huzurun Düzenleyici Rolü

Oğuzhan Avan*

Abstract: This study aims to examine the moderating role of inner peace in the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief. The rationale of the study is based on the possibility that childhood traumas may have long-term effects on individuals' psychological development, religious orientation, and inner balance, while quantitative studies addressing these variables together remain limited. The research was conducted using a quantitative method within a relational survey design. The sample of the study consists of 474 participants; 67.5% of the participants are female and 32.5% are male, with a mean age of 33.30. Data were collected using the Childhood Trauma Scale, the Nonreligious–Nonspiritual Scale (DİSOL), and the Inner Peace Scale. The data were analyzed using SPSS 26; correlation analysis and moderation analysis using Hayes PROCESS Macro were conducted. The findings indicated a significant positive relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief, a significant negative relationship between childhood trauma and inner peace, and a significant negative relationship between the tendency toward unbelief and inner peace. In addition, inner peace was found to play a significant moderating role in the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief. In conclusion, childhood traumas appear to be associated with the tendency toward unbelief, while inner peace may function as a protective psychological resource that weakens this relationship.

Keywords: Psychology of Religion, Childhood Trauma, Inner Peace, Unbelief, Mental Health.

Öz: Bu araştırma, çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkide iç huzurun düzenleyici rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın gerekçesi, çocukluk çağı travmalarının bireyin psikolojik gelişimi, dini yönelimi ve içsel denge düzeyi üzerinde uzun vadeli etkiler oluşturabilmesi, buna karşın bu değişkenlerin birlikte ele alındığı nicel çalışmaların sınırlı olmasıdır. Bu doğrultuda çalışma, din psikolojisi literatüründe travma ve inançsızlık ilişkisini daha bütüncül bir yaklaşımla ele almayı hedeflemektedir. Araştırma nicel yöntemle, ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırma örneklemi 474 katılımcıdan oluşmaktadır; katılımcıların %67.5'i kadın, %32.5'i erkektir ve yaş ortalaması 33.30'dur. Veri toplama aracı olarak Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Dindar ve Spiritüel Olmama Ölçeği (DİSOL) ve İç Huzur Ölçeği kullanılmıştır. Kullanılan ölçme araçlarının geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmektedir. Veriler SPSS 26 programında analiz edilmiş; korelasyon analizi ve Hayes PROCESS Macro ile moderasyon analizi uygulanmıştır. Bulgular, çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasında pozitif, çocukluk çağı travmaları ile iç huzur arasında negatif ve inançsızlık eğilimi ile iç huzur arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler

* Dr. Psychology of Religion, Ministry of National Education, Psychological Counselor
Dr. Din Psikolojisi, Milli Eğitim Bakanlığı, Psikolojik Danışman
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-7048-3496>
oguzhanavan@outlook.com

Cite as/ Atıf: Avan, O. (2026). Childhood trauma and unbelief: the moderating role of inner peace / Çocukluk çağı travmaları ve inançsızlık eğilimi: İç huzurun düzenleyici rolü. *Turkish Studies-Comparative Religious Studies*, 21(3), 4133-4176. Ankara Bilim University Publications. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.90326>

Received/Geliş: 29 March/Mart 2026

Accepted/Kabul: 20 September/Eylül 2026

Published/Yayın: 25 September/Eylül 2026

Checked by plagiarism software

bulunduğunu göstermiştir. Ayrıca iç huzurun, çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkide anlamlı bir düzenleyici rol oynadığı belirlenmiştir. Bu durum, iç huzurun koruyucu bir psikolojik kaynak olabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, çocukluk çağı travmalarının inançsızlık eğilimi ile ilişkili olduğu, iç huzurun ise bu ilişkiyi zayıflatan koruyucu bir psikolojik kaynak olarak işlev görebileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Çocukluk Çağı Travmaları, İç Huzur, İnançsızlık, Ruh Sağlığı.

Structured Abstract:

Numerous studies have demonstrated that traumatic experiences during childhood may have significant effects on individuals' psychological development, interpersonal relationships, and attitudes and orientations in later stages of life. Within the psychology of religion literature, various studies have demonstrated that childhood trauma significantly and positively predicted the propensity for that childhood trauma may be associated with individuals' religious lives, levels of spirituality, God representations, religious coping styles, and systems of meaning. Research has shown that traumatic experiences may weaken religious orientations in some individuals while contributing to the strengthening of religious beliefs in others. This situation suggests that the effect of childhood trauma on religious orientations is neither a linear nor a unidirectional process. However, a considerable proportion of existing studies have focused on the relationships between trauma and religiosity, spirituality, or God representations, whereas studies directly examining the relationship between trauma and the tendency toward unbelief have remained limited. Particularly in the Turkish context, the number of studies addressing the psychological dimensions of unbelief appears to be relatively low. Inner peace, on the other hand, is considered an important psychological resource associated with being in harmony with oneself, developing a sense of meaning in life, maintaining inner balance, and coping with challenging life events. Nevertheless, it is noteworthy that studies examining childhood trauma, inner peace, and the tendency toward unbelief within the same model remain quite limited. Therefore, the aim of this study is to examine the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief and to determine whether inner peace plays a moderating role in this relationship.

The study was conducted using a quantitative research approach within the framework of a correlational survey design. The sample consisted of 474 participants aged 18 years and older living in Türkiye who were reached through convenience sampling. Of the participants, 67.5% were female ($n = 320$) and 32.5% were male ($n = 154$), with a mean age of 33.30 years ($SD = 9.53$). Data were collected using the Childhood Trauma Questionnaire, the Nonreligious–Nonspiritual Scale (NRNS), and the Inner Peace Scale. The Childhood Trauma Questionnaire assesses individuals' experiences of abuse and neglect during childhood, the NRNS measures individuals' tendencies toward being nonreligious and nonspiritual, and the Inner Peace Scale evaluates individuals' levels of inner balance and calmness. The Cronbach's alpha coefficients of the scales were .91 for childhood trauma, .78 for inner peace, and .95 for unbelief. Data were analysed using SPSS 26. In the first stage, descriptive statistics were calculated, and the normality of the data distribution was examined. Pearson correlation analysis was conducted to determine the relationships among the variables. The Hayes PROCESS macro was used to test the moderating role of inner peace in the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief, and Model 1 was selected for the moderation analyses. In the research model, childhood trauma was treated as the independent variable, the tendency toward unbelief as the dependent variable, and inner peace as the moderating variable.

The findings revealed a positive and statistically significant relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief ($r = .252, p < .01$). This result indicates that an increase in traumatic experiences during childhood is associated with an increase in individuals' tendency toward unbelief. A negative and significant relationship was found between childhood trauma and inner peace ($r = -.341, p < .01$). Accordingly, as childhood trauma increased, individuals' levels of inner peace decreased. In addition, a negative and significant relationship was identified between the tendency toward unbelief and inner peace ($r = -.211, p < .01$). This finding suggests that individuals' levels of inner peace tend to decrease as their tendency toward unbelief increases. The results of the moderation analysis demonstrated that the overall model was statistically significant ($R^2 = .11, F = 9.65, p < .001$). Regression analysis indicated that childhood trauma significantly and positively predicted the tendency toward unbelief ($B = .80, \beta = .41, p < .001$). Inner peace was also found to have a significant effect on the tendency toward unbelief ($B = 1.02, \beta = .15, p = .041$). The interaction analysis, which constitutes the main finding of the study, revealed that the interaction term between childhood trauma and inner peace was statistically significant ($B = -.03, \beta = -.22, p = .006$). The inclusion of the interaction term resulted in a 3% increase in the explained variance ($\Delta R^2 = .03$). The findings indicate that the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief varies depending on the level of inner peace. More specifically, as the level of inner peace increases, the effect of childhood trauma on the tendency toward unbelief weakens. This result suggests that inner peace is a variable capable of shaping the effects of traumatic experiences on individuals' religious orientations.

The findings of the study demonstrate that childhood trauma, inner peace, and the tendency toward unbelief are interrelated variables. The results indicate that traumatic experiences during childhood are associated with individuals' religious orientations and that the tendency toward unbelief increases as the level of trauma increases. However, the findings also show that traumatic experiences affect religious orientations differently for each person. The most important finding of the study is that inner peace plays a moderating role in the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief. Among individuals with higher levels of inner peace, the effect of childhood trauma on the tendency toward unbelief appears to be weaker. This finding suggests that inner peace may function as a psychological buffering mechanism that reduces the impact of traumatic experiences on individuals' religious orientations. The study contributes to the literature by examining the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief within a Turkish sample and testing the moderating role of inner peace in this relationship. The findings contribute to a better understanding of the relationship between childhood trauma and religious orientation while highlighting the importance of psychological resources in this process. Furthermore, the results indicate that not only traumatic experiences but also individuals' psychological resources should be taken into consideration when explaining the relationship between traumatic experiences and religious orientations.

Keywords: Psychology of Religion, Childhood Trauma, Inner Peace, Unbelief, Mental Health.

ملخص منظم

أُثبتت دراسات عديدة أن التجارب الصادمة خلال مرحلة الطفولة قد يكون لها تأثيرات كبيرة على النمو النفسي للأفراد وعلاقاتهم الشخصية، ومواقفهم وتوجهاتهم في مراحل لاحقة من الحياة. وفي إطار الأدبيات المتعلقة بعلم نفس الدين، أظهرت دراسات متنوعة أن الصدمات النفسية في مرحلة الطفولة تنبئ بشكل كبير وإيجابي بالميل إلى ارتباط تلك الصدمات بحياة الأفراد الدينية، ومستويات روحانيتهم، وتصوراتهم عن الله، وأساليبهم في التكيف الديني، وأنظمة المعنى لديهم. وقد أظهرت الأبحاث أن التجارب الصادمة قد تضعف التوجهات الدينية لدى بعض الأفراد، بينما تساهم في تعزيز المعتقدات الدينية لدى آخرين. ويشير هذا الوضع إلى أن تأثير الصدمة النفسية في مرحلة الطفولة على التوجهات الدينية ليس عملية خطية ولا أحادية الاتجاه. ومع ذلك، فقد ركزت نسبة كبيرة من الدراسات الحالية على العلاقات بين الصدمة والتدين، أو الروحانية، أو تصورات الله، في حين ظلت الدراسات التي تبحث بشكل مباشر في العلاقة بين الصدمة والميل نحو الإلحاد محدودة. ويبدو أن عدد الدراسات التي تتناول الأبعاد النفسية للكفر منخفض نسبياً، لا سيما في السياق التركي. من ناحية أخرى، يُعتبر السلام الداخلي مورداً نفسياً مهماً يرتبط بالانسجام مع الذات، وتكوين إحساس بمعنى الحياة، والحفاظ على التوازن الداخلي، والتكيف مع أحداث الحياة الصعبة. ومع ذلك، تجدر الإشارة إلى أن الدراسات التي تبحث في الصدمات النفسية في مرحلة الطفولة، والسلام الداخلي، والميل نحو الكفر ضمن نفس النموذج لا تزال محدودة جداً. لذلك، تهدف هذه الدراسة إلى فحص العلاقة بين الصدمات النفسية في مرحلة الطفولة والميل إلى الإلحاد، وتحديد ما إذا كان السلام الداخلي يلعب دوراً معتدلاً في هذه العلاقة.

أُجريت الدراسة باستخدام نهج بحثي كمي في إطار تصميم مسح ارتباطي. تألفت العينة من 474 مشاركاً يبلغون من العمر 18 عاماً فأكثر ويقيمون في تركيا، تم الوصول إليهم من خلال أخذ العينات حسب الملاءمة. ومن بين المشاركين، كانت = بمتوسط عمر يبلغ 33.30 سنة (الانحراف المعياري، $n = 154$) و 32.5% من الذكور ($n = 320$) من الإناث 67.5% «تم جمع البيانات باستخدام «استبيان الصدمات النفسية في مرحلة الطفولة»، و«مقياس عدم التدين وعدم الروحانية» (NRNS) و«مقياس السلام الداخلي». يُقَمَّ «استبيان الصدمات النفسية في مرحلة الطفولة» تجارب الأفراد من الإساءة والإهمال، (NRNS) ميول الأفراد نحو عدم التدين وعدم الروحانية، بينما يُقَمَّ (NRNS) «خلال الطفولة»، و«مقياس عدم التدين وعدم الروحانية» مقياس السلام الداخلي» مستويات التوازن الداخلي والهدوء لدى الأفراد. وبلغت معاملات ألفا كرونباخ للمقياس 0.91 لمقياس الصدمات النفسية في مرحلة الطفولة، و 0.78 لمقياس السلام الداخلي، و 0.95 لمقياس عدم الإيمان. تم تحليل البيانات باستخدام SPSS 26. في المرحلة الأولى، تم حساب الإحصاءات الوصفية، وفحص مدى تطابق توزيع البيانات مع التوزيع الطبيعي. واختبار الدور المعتدل «Hayes PROCESS» وأجري تحليل ارتباط بيرسون لتحديد العلاقات بين المتغيرات. واستخدم ماكرو للسلام الداخلي في العلاقة بين صدمات الطفولة والميل نحو عدم الإيمان، وتم اختيار النموذج 1 لإجراء تحليلات التأثير المعتدل، في نموذج البحث، غُوملت الصدمة في مرحلة الطفولة باعتبارها المتغير المستقل، والميل نحو عدم الإيمان باعتباره المتغير التابع والسلام الداخلي باعتباره المتغير المعتدل.

(r) كشفت النتائج عن وجود علاقة إيجابية وذات دلالة إحصائية بين الصدمة في مرحلة الطفولة والميل نحو عدم الإيمان تشير هذه النتيجة إلى أن زيادة التجارب الصادمة خلال مرحلة الطفولة ترتبط بزيادة ميل الأفراد نحو عدم. ($p < 0.01$)، $r = 0.252$ ، $r = -0.341$ ، وتم العثور على علاقة سلبية وذات دلالة إحصائية بين الصدمة النفسية في مرحلة الطفولة والسلام الداخلي وبناءً على ذلك، كلما زادت الصدمة النفسية في مرحلة الطفولة، انخفضت مستويات السلام الداخلي لدى الأفراد. ($p < 0.01$)

($r = -.211, p < .01$). بالإضافة إلى ذلك، تم تحديد علاقة سلبية وذات دلالة إحصائية بين الميل إلى عدم الإيمان والسلام الداخلي تشير هذه النتيجة إلى أن مستويات السلام الداخلي لدى الأفراد تميل إلى الانخفاض مع زيادة ميلهم نحو عدم الإيمان. أظهرت نتائج أشار تحليل الانحدار إلى أن ($R^2 = .11, F = 9.65, p < .001$) تحليل التوسط أن النموذج الإجمالي كان ذو دلالة إحصائية ($B = .80, \beta = .41, p < .001$) الصدمات النفسية في مرحلة الطفولة تنبأت بشكل إيجابي وذو دلالة إحصائية بالميل نحو عدم الإيمان ($B = 1.02, \beta = 0.15, p = 0.041$). كما تبين أن السلام الداخلي له تأثير ذو دلالة إحصائية على الميل نحو عدم الإيمان ($B = -0.03, \beta = -0.22, p = 0.006$). كان ذا دلالة إحصائية وكشف تحليل التفاعل، الذي يشكل النتيجة الرئيسية للدراسة، أن مصطلح التفاعل بين الصدمة في مرحلة الطفولة والسلام الداخلي وأدى إدراج مصطلح التفاعل إلى زيادة بنسبة 3% في التباين. (دلالة إحصائية $B = -0.03, \beta = -0.22, p = 0.006$) كما ضعفت تأثير الصدمة في مرحلة الطفولة على الميل نحو الإلحاد. تشير هذه النتيجة إلى أن السلام الداخلي هو متغير قادر على تشكيل تأثيرات التجارب الصادمة على التوجهات الدينية للأفراد.

تُظهر نتائج الدراسة أن الصدمة في مرحلة الطفولة، والسلام الداخلي، والميل نحو الإلحاد هي متغيرات مترابطة. وتشير النتائج إلى أن التجارب الصادمة خلال مرحلة الطفولة ترتبط بالتوجهات الدينية للأفراد، وأن الميل نحو الإلحاد يزداد مع ارتفاع مستوى الصدمة. ومع ذلك، تُظهر النتائج أيضاً أن التجارب الصادمة تؤثر على التوجهات الدينية بشكل مختلف من شخص لآخر. أهم نتيجة توصلت إليها الدراسة هي أن السلام الداخلي يلعب دوراً معتدلاً في العلاقة بين الصدمات النفسية في مرحلة الطفولة والميل نحو الإلحاد. فبين الأفراد الذين يتمتعون بمستويات أعلى من السلام الداخلي، يبدو أن تأثير الصدمات النفسية في مرحلة الطفولة على الميل نحو الإلحاد يكون أضعف. وتشير هذه النتيجة إلى أن السلام الداخلي قد يعمل كآلية حماية نفسية تقلل من تأثير التجارب الصادمة على التوجهات الدينية للأفراد. تسهم هذه الدراسة في الأدبيات من خلال دراسة العلاقة بين الصدمات النفسية في مرحلة الطفولة والميل نحو الإلحاد ضمن عينة تركية، واختبار الدور المعتدل للسلام الداخلي في هذه العلاقة. وتساهم النتائج في فهم أفضل للعلاقة بين الصدمات النفسية في مرحلة الطفولة والتوجهات الدينية، مع تسليط الضوء على أهمية الموارد النفسية في هذه العملية. علاوة على ذلك، تشير النتائج إلى أنه لا ينبغي أخذ التجارب الصادمة فحسب في الاعتبار، بل الموارد النفسية للأفراد أيضاً، عند تفسير العلاقة بين التجارب الصادمة والتوجهات الدينية.

الكلمات المفتاحية: علم نفس الدين، الصدمات النفسية في مرحلة الطفولة، السلام الداخلي، الإلحاد، الصحة النفسية

Résumé Structuré:

De nombreuses études ont démontré que les expériences traumatiques vécues pendant l'enfance peuvent avoir des effets significatifs sur le développement psychologique des individus, leurs relations interpersonnelles, ainsi que leurs attitudes et orientations aux étapes ultérieures de leur vie. Dans la littérature consacrée à la psychologie de la religion, diverses études ont montré que les traumatismes de l'enfance constituaient un facteur prédictif significatif et positif de la propension à associer ces traumatismes à la vie religieuse des individus, à leur niveau de spiritualité, à leurs représentations de Dieu, à leurs modes d'adaptation religieux et à leurs systèmes de sens. Les recherches ont montré que les expériences traumatiques peuvent affaiblir les orientations religieuses chez certaines personnes tout en contribuant à renforcer les croyances religieuses chez d'autres. Cette situation suggère que l'effet des traumatismes de l'enfance sur les orientations religieuses n'est ni un processus linéaire ni unidirectionnel. Cependant, une part considérable des études existantes s'est concentrée sur les relations entre les traumatismes et la religiosité, la spiritualité ou les représentations de Dieu, tandis que les études examinant directement la relation entre les traumatismes et la tendance à l'athéisme sont restées limitées. Dans le contexte turc en particulier, le nombre d'études abordant les dimensions psychologiques de l'athéisme semble relativement faible. La paix intérieure, en revanche, est considérée comme une ressource psychologique importante associée à l'harmonie avec soi-même, au développement d'un sens à la vie, au maintien d'un équilibre intérieur et à la gestion des événements difficiles de la vie. Il convient toutefois de noter que les études examinant les traumatismes de l'enfance, la paix intérieure et la tendance à l'athéisme au sein d'un même modèle restent assez limitées. Par conséquent, l'objectif de cette étude est d'examiner la relation entre les traumatismes de l'enfance et la tendance à l'athéisme, et de déterminer si la paix intérieure joue un rôle modérateur dans cette relation.

L'étude a été menée selon une approche quantitative, dans le cadre d'un plan d'enquête corrélationnel. L'échantillon était composé de 474 participants âgés de 18 ans et plus résidant en Turquie, recrutés par échantillonnage de commodité. Parmi les participants, 67,5 % étaient des femmes ($n = 320$) et 32,5 % des hommes ($n = 154$), avec un âge moyen de 33,30 ans (écart-type = 9,53). Les données ont été recueillies à l'aide du Questionnaire sur les traumatismes de l'enfance, de l'Échelle de non-religiosité et de non-spiritualité

(NRNS) et de l'Échelle de paix intérieure. Le Questionnaire sur les traumatismes de l'enfance évalue les expériences d'abus et de négligence vécues par les individus durant leur enfance ; l'échelle NRNS mesure les tendances des individus à être non religieux et non spirituels ; et l'échelle de paix intérieure évalue les niveaux d'équilibre intérieur et de sérénité des individus. Les coefficients alpha de Cronbach des échelles étaient de 0,91 pour les traumatismes de l'enfance, de 0,78 pour la paix intérieure et de 0,95 pour la non-croyance. Les données ont été analysées à l'aide du logiciel SPSS 26. Dans un premier temps, des statistiques descriptives ont été calculées et la normalité de la distribution des données a été vérifiée. Une analyse de corrélation de Pearson a été réalisée afin de déterminer les relations entre les variables. La macro PROCESS de Hayes a été utilisée pour tester le rôle modérateur de la paix intérieure dans la relation entre les traumatismes de l'enfance et la tendance à l'incroyance, et le modèle 1 a été sélectionné pour les analyses de modulation. Dans le modèle de recherche, les traumatismes de l'enfance ont été considérés comme la variable indépendante, la tendance à l'incroyance comme la variable dépendante et la paix intérieure comme la variable modératrice.

Les résultats ont révélé une relation positive et statistiquement significative entre les traumatismes de l'enfance et la tendance à l'incroyance ($r = 0,252$, $p < 0,01$). Ce résultat indique qu'une augmentation des expériences traumatiques durant l'enfance est associée à une augmentation de la tendance des individus à l'incroyance. Une relation négative et significative a été mise en évidence entre les traumatismes de l'enfance et la paix intérieure ($r = -0,341$, $p < 0,01$). Ainsi, à mesure que les traumatismes de l'enfance augmentaient, le niveau de paix intérieure des individus diminuait. De plus, une relation négative et significative a été identifiée entre la tendance à l'incroyance et la paix intérieure ($r = -0,211$, $p < 0,01$). Ce résultat suggère que le niveau de paix intérieure des individus tend à diminuer à mesure que leur tendance à l'incroyance augmente. Les résultats de l'analyse de modulation ont démontré que le modèle global était statistiquement significatif ($R^2 = 0,11$, $F = 9,65$, $p < 0,001$). L'analyse de régression a indiqué que les traumatismes subis pendant l'enfance prédisaient de manière significative et positive la tendance à l'incroyance ($B = 0,80$, $\beta = 0,41$, $p < 0,001$). Il a également été constaté que la paix intérieure avait un effet significatif sur la tendance à l'incroyance ($B = 1,02$, $\beta = 0,15$, $p = 0,041$). L'analyse d'interaction, qui constitue le principal résultat de l'étude, a révélé que le terme d'interaction entre les traumatismes subis pendant l'enfance et la paix intérieure était statistiquement significatif ($B = -0,03$, $\beta = -0,22$, $p = 0,006$). L'inclusion du terme d'interaction a entraîné une augmentation de 3 % de la variance expliquée ($\Delta R^2 = 0,03$). Les résultats indiquent que la relation entre les traumatismes de l'enfance et la tendance à l'athéisme varie en fonction du niveau de paix intérieure. Plus précisément, à mesure que le niveau de paix intérieure augmente, l'effet des traumatismes de l'enfance sur la tendance à l'athéisme s'affaiblit. Ce résultat suggère que la paix intérieure est une variable capable de moduler les effets des expériences traumatiques sur les orientations religieuses des individus.

Les résultats de l'étude démontrent que les traumatismes de l'enfance, la paix intérieure et la tendance à l'athéisme sont des variables interdépendantes. Les résultats indiquent que les expériences traumatiques vécues pendant l'enfance sont associées aux orientations religieuses des individus et que la tendance à l'athéisme augmente à mesure que le niveau de traumatisme s'accroît. Cependant, les résultats montrent également que les expériences traumatiques affectent les orientations religieuses différemment selon les individus. La conclusion la plus importante de cette étude est que la paix intérieure joue un rôle modérateur dans la relation entre les traumatismes de l'enfance et la tendance à l'athéisme. Chez les individus présentant des niveaux plus élevés de paix intérieure, l'effet des traumatismes de l'enfance sur la tendance à l'athéisme semble être plus faible. Ce résultat suggère que la paix intérieure pourrait fonctionner comme un mécanisme psychologique d'amortissement qui réduit l'impact des expériences traumatisantes sur les orientations religieuses des individus. Cette étude apporte une contribution à la littérature en examinant la relation entre les traumatismes de l'enfance et la tendance à l'athéisme au sein d'un échantillon turc, et en testant le rôle modérateur de la paix intérieure dans cette relation. Les résultats permettent de mieux comprendre la relation entre les traumatismes de l'enfance et l'orientation religieuse, tout en soulignant l'importance des ressources psychologiques dans ce processus. En outre, les résultats indiquent que non seulement les expériences traumatisantes, mais aussi les ressources psychologiques des individus doivent être prises en compte pour expliquer la relation entre les expériences traumatisantes et les orientations religieuses.

Mots-clés: psychologie de la religion, traumatisme infantile, paix intérieure, incroyance, santé mentale.

Resumen Estructurado:

Numerosos estudios han demostrado que las experiencias traumáticas durante la infancia pueden tener efectos significativos en el desarrollo psicológico de las personas, en sus relaciones interpersonales y en sus actitudes y orientaciones en etapas posteriores de la vida. Dentro de la literatura sobre psicología de la religión, diversos estudios han demostrado que el trauma infantil predice de forma significativa y positiva la propensión a que dicho trauma se asocie con la vida religiosa de las personas, sus niveles de espiritualidad, sus representaciones de Dios, sus estilos de afrontamiento religioso y sus sistemas de significado. Las investigaciones han puesto de manifiesto que las experiencias traumáticas pueden debilitar las orientaciones religiosas en algunas personas, al tiempo que contribuyen a reforzar las creencias religiosas en otras. Esta situación sugiere que el efecto del trauma infantil sobre las orientaciones religiosas no es un proceso ni lineal ni unidireccional. Sin embargo, una proporción considerable de los estudios existentes se ha centrado en las relaciones entre el trauma y la religiosidad, la espiritualidad o las representaciones de Dios, mientras que los estudios que examinan directamente la relación entre el trauma y la tendencia a la incredulidad siguen siendo escasos. En el contexto turco, en particular, el número de estudios que abordan las dimensiones psicológicas de la incredulidad parece ser relativamente bajo. La paz interior, por otra parte, se considera un recurso psicológico importante asociado con estar en armonía con uno mismo, desarrollar un sentido de la vida, mantener el equilibrio interior y afrontar acontecimientos vitales difíciles. No obstante, cabe destacar que los estudios que examinan el trauma infantil, la paz interior y la tendencia a la incredulidad dentro del mismo modelo siguen siendo bastante limitados. Por lo tanto, el objetivo de este estudio es examinar la relación entre el trauma infantil y la tendencia a la incredulidad, y determinar si la paz interior desempeña un papel moderador en dicha relación.

El estudio se llevó a cabo utilizando un enfoque de investigación cuantitativa en el marco de un diseño de encuesta correlacional. La muestra estuvo compuesta por 474 participantes de 18 años o más residentes en Turquía, seleccionados mediante un muestreo por conveniencia. De los participantes, el 67,5 % eran mujeres ($n = 320$) y el 32,5 % eran hombres ($n = 154$), con una edad media de 33,30 años ($DE = 9,53$). Los datos se recopilaban mediante el Cuestionario de Trauma Infantil, la Escala de No Religiosidad y No Espiritualidad (NRNS) y la Escala de Paz Interior. El Cuestionario de Trauma Infantil evalúa las experiencias de abuso y negligencia vividas por los individuos durante la infancia; la NRNS mide las tendencias de los individuos hacia la irreligiosidad y la ausencia de espiritualidad; y la Escala de Paz Interior evalúa los niveles de equilibrio interior y serenidad de los individuos. Los coeficientes alfa de Cronbach de las escalas fueron de 0,91 para el trauma infantil, 0,78 para la paz interior y 0,95 para la irreligiosidad. Los datos se analizaron mediante SPSS 26. En una primera fase, se calcularon las estadísticas descriptivas y se examinó la normalidad de la distribución de los datos. Se llevó a cabo un análisis de correlación de Pearson para determinar las relaciones entre las variables. Se utilizó la macro PROCESS de Hayes para comprobar el papel moderador de la paz interior en la relación entre el trauma infantil y la tendencia a la incredulidad, y se seleccionó el Modelo 1 para los análisis de moderación. En el modelo de investigación, el trauma infantil se consideró la variable independiente, la tendencia a la incredulidad la variable dependiente y la paz interior la variable moderadora.

Los resultados revelaron una relación positiva y estadísticamente significativa entre el trauma infantil y la tendencia a la incredulidad ($r = 0,252$; $p < 0,01$). Este resultado indica que un aumento de las experiencias traumáticas durante la infancia se asocia con un aumento de la tendencia de las personas hacia la incredulidad. Se encontró una relación negativa y significativa entre el trauma infantil y la paz interior ($r = -0,341$, $p < 0,01$). En consecuencia, a medida que aumentaba el trauma infantil, disminuían los niveles de paz interior de los individuos. Además, se identificó una relación negativa y significativa entre la tendencia a la incredulidad y la paz interior ($r = -0,211$, $p < 0,01$). Este hallazgo sugiere que los niveles de paz interior de las personas tienden a disminuir a medida que aumenta su tendencia a la incredulidad. Los resultados del análisis de moderación demostraron que el modelo global era estadísticamente significativo ($R^2 = 0,11$, $F = 9,65$, $p < 0,001$). El análisis de regresión indicó que el trauma infantil predecía de forma significativa y positiva la tendencia a la incredulidad ($B = 0,80$, $\beta = 0,41$, $p < 0,001$). También se observó que la paz interior tenía un efecto significativo sobre la tendencia a la incredulidad ($B = 1,02$; $\beta = 0,15$; $p = 0,041$). El análisis de interacción, que constituye el principal hallazgo del estudio, reveló que el término de interacción entre el trauma infantil y la paz interior era estadísticamente significativo ($B = -0,03$; $\beta = -0,22$; $p = 0,006$). La inclusión del término de interacción supuso un aumento del 3 % en la varianza explicada ($\Delta R^2 = 0,03$). Los resultados indican que la relación entre el trauma infantil y la tendencia a la incredulidad varía en función del nivel de paz interior. Más concretamente,

a medida que aumenta el nivel de paz interior, el efecto del trauma infantil sobre la tendencia a la incredulidad se debilita. Este resultado sugiere que la paz interior es una variable capaz de moldear los efectos de las experiencias traumáticas en las orientaciones religiosas de las personas.

Los resultados del estudio demuestran que el trauma infantil, la paz interior y la tendencia a la incredulidad son variables interrelacionadas. Los resultados indican que las experiencias traumáticas durante la infancia están asociadas con las orientaciones religiosas de las personas y que la tendencia a la incredulidad aumenta a medida que aumenta el nivel de trauma. Sin embargo, los resultados también muestran que las experiencias traumáticas afectan a las orientaciones religiosas de manera diferente en cada persona. El hallazgo más importante del estudio es que la paz interior desempeña un papel moderador en la relación entre el trauma infantil y la tendencia a la incredulidad. Entre las personas con mayores niveles de paz interior, el efecto del trauma infantil sobre la tendencia a la incredulidad parece ser más débil. Este hallazgo sugiere que la paz interior puede actuar como un mecanismo psicológico amortiguador que reduce el impacto de las experiencias traumáticas en las orientaciones religiosas de las personas. El estudio contribuye a la literatura al examinar la relación entre el trauma infantil y la tendencia a la incredulidad en una muestra turca y al poner a prueba el papel moderador de la paz interior en dicha relación. Los resultados contribuyen a una mejor comprensión de la relación entre el trauma infantil y la orientación religiosa, al tiempo que destacan la importancia de los recursos psicológicos en este proceso. Además, los resultados indican que, a la hora de explicar la relación entre las experiencias traumáticas y las orientaciones religiosas, no solo deben tenerse en cuenta las experiencias traumáticas, sino también los recursos psicológicos de las personas.

Palabras clave: Psicología de la religión, trauma infantil, paz interior, incredulidad, salud mental.

结构化摘要:

大量研究表明, 童年时期的创伤经历可能会对个体日后的心理发展、人际关系以及态度和取向产生显著影响。在宗教心理学文献中, 多项研究表明, 童年创伤能够显著且积极地预测个体宗教生活的倾向, 且该创伤可能与个体的宗教生活、灵性水平、对上帝的认知、宗教应对方式以及意义体系相关。研究表明, 创伤经历可能削弱某些个体的宗教取向, 同时却有助于强化另一些个体的宗教信仰。这种情况表明, 童年创伤对宗教取向的影响既不是线性的, 也不是单向的过程。然而, 现有研究中相当一部分侧重于创伤与宗教虔诚度、灵性水平或上帝表征之间的关系, 而直接探讨创伤与无神论倾向之间关系的研究仍然有限。特别是在土耳其语境下, 探讨无神论心理维度的研究数量似乎相对较少。另一方面, 内心平静被视为一种重要的心理资源, 它与自我和谐、培养生命意义感、维持内心平衡以及应对生活中的挑战性事件密切相关。尽管如此, 值得注意的是, 在同一研究模型中同时考察童年创伤、内心平静与无神论倾向的研究仍然相当有限。因此, 本研究旨在探讨童年创伤与无神论倾向之间的关系, 并确定内心平和在此关系中是否发挥调节作用。

本研究采用定量研究方法, 在相关性调查设计框架下进行。样本包括474名居住在土耳其、年龄在18岁及以上的参与者, 通过便利抽样法招募。其中, 67.5%为女性 ($n = 320$), 32.5%为男性 ($n = 154$), 平均年龄为33.30岁 (标准差 = 9.53)。数据收集使用了《童年创伤问卷》、《非宗教-非灵性量表》(NRNS) 和《内心平和量表》。《童年创伤问卷》用于评估个体在童年时期遭受虐待和忽视的经历; 《非宗教-非灵性量表》(NRNS) 用于测量个体倾向于无宗教信仰和无灵性的程度; 《内心平和量表》则用于评估个体的内心平衡与平静程度。各量表的克朗巴赫 α 系数分别为: 童年创伤量表为0.91, 内心平和量表为0.78, 无信仰量表为0.95。数据采用SPSS 26进行分析。第一阶段计算了描述性统计量, 并检验了数据分布的正态性。通过皮尔逊相关分析确定了各变量之间的关系。使用Hayes PROCESS宏测试了内在平和在童年创伤与无信仰倾向关系中的调节作用, 并选定模型1进行调节分析。在研究模型中, 童年创伤被视为自变量, 不信倾向被视为因变量, 内心平和被视为调节变量。

研究结果显示, 童年创伤与不信倾向之间存在正相关且具有统计学意义 ($r = .252, p < .01$)。这一结果表明, 童年期间创伤经历的增加与个体不信倾向的增强相关。研究还发现, 童年创伤与内

心平静之间存在负相关且具有统计学意义 ($r = -0.341$, $p < 0.01$)。因此, 随着童年创伤程度的加深, 个体的内心平静水平会随之降低。此外, 研究还发现, 不信倾向与内心平静之间也存在负相关且具有统计学意义 ($r = -0.211$, $p < 0.01$)。这一发现表明, 随着个人不信倾向的增强, 其内心平和程度往往会降低。调节分析结果表明, 总体模型在统计上显著 ($R^2 = .11$, $F = 9.65$, $p < .001$)。回归分析显示, 童年创伤对不信倾向具有显著的正向预测作用 ($B = .80$, $\beta = .41$, $p < .001$)。研究还发现, 内心平和对不信倾向具有显著影响 ($B = 1.02$, $\beta = 0.15$, $p = 0.041$)。作为本研究主要发现的交互作用分析表明, 童年创伤与内心平和之间的交互项在统计上显著 ($B = -0.03$, $\beta = -0.22$, $p = 0.006$)。纳入该交互项后, 解释方差增加了3% ($\Delta R^2 = 0.03$)。研究结果表明, 童年创伤与无神论倾向之间的关系会因内心平和程度的不同而有所差异。更具体地说, 随着内心平和程度的提高, 童年创伤对无神论倾向的影响会减弱。这一结果表明, 内心平和是一个能够塑造创伤经历对个体宗教取向影响的变量。

本研究的结果表明, 童年创伤、内心平和与无神论倾向是相互关联的变量。结果表明, 童年期的创伤经历与个体的宗教取向相关, 且随着创伤程度的加深, 无神论倾向会增强。然而, 研究结果同时也表明, 创伤经历对不同个体的宗教取向产生的影响各不相同。本研究最重要的发现是, 内心平静在童年创伤与无神论倾向之间的关系中起着调节作用。对于内心平静程度较高的人来说, 童年创伤对无神论倾向的影响似乎较弱。这一发现表明, 内心平静可能作为一种心理缓冲机制, 减轻创伤经历对个人宗教取向的影响。本研究通过考察土耳其样本中童年创伤与无神论倾向之间的关系, 并检验内心平静在此关系中的调节作用, 为相关文献做出了贡献。这些发现有助于更好地理解童年创伤与宗教取向之间的关系, 同时突显了心理资源在此过程中的重要性。此外, 研究结果表明, 在解释创伤经历与宗教取向之间的关系时, 不仅应考虑创伤经历, 还应将个体的心理资源纳入考量。

关键词: 宗教心理学、童年创伤、内心平静、无神论、心理健康。

Структурированное резюме:

Многочисленные исследования показали, что травматические переживания в детстве могут оказывать значительное влияние на психологическое развитие человека, его межличностные отношения, а также на его установки и ориентации на более поздних этапах жизни. В литературе по психологии религии различные исследования продемонстрировали, что детская травма является значимым и положительным предиктором склонности к тому, что данная детская травма может быть связана с религиозной жизнью человека, уровнем его духовности, представлениями о Боге, стилями религиозного преодоления трудностей и системами смыслов. Исследования показывают, что травматические переживания могут ослаблять религиозные ориентации у одних людей и одновременно способствовать укреплению религиозных убеждений у других. Такая ситуация свидетельствует о том, что влияние детской травмы на религиозные ориентации не является ни линейным, ни однонаправленным процессом. Однако значительная часть существующих исследований сосредоточена на взаимосвязях между травмой и религиозностью, духовностью или представлениями о Боге, в то время как количество исследований, непосредственно изучающих связь между травмой и склонностью к неверию, остается ограниченным. В частности, в турецком контексте количество исследований, посвященных психологическим аспектам неверия, представляется относительно небольшим. Внутренний покой, с другой стороны, считается важным психологическим ресурсом, связанным с гармонией с самим собой, формированием чувства смысла жизни, поддержанием внутреннего равновесия и преодолением сложных жизненных событий. Тем не менее следует отметить, что исследования, в которых в рамках одной модели изучаются детская травма, внутренний покой и склонность к неверию, по-прежнему весьма ограничены. Поэтому целью данного исследования является изучение взаимосвязи между детской травмой и склонностью к неверию, а также определение того, играет ли внутренний покой роль модератора в этой взаимосвязи.

Исследование проводилось с использованием количественного подхода в рамках корреляционного опросного дизайна. Выборка состояла из 474 участников в возрасте 18 лет и старше, проживающих в Турции, которые были отобраны методом удобной выборки. Среди участников 67,5 %

составляли женщины ($n = 320$), а 32,5 % — мужчины ($n = 154$); средний возраст составил 33,30 лет ($SD = 9,53$). Данные собирались с помощью «Вопросника о детских травмах», «Шкалы нерелигиозности и недуховности» (NRNS) и «Шкалы внутреннего покоя». «Вопросник о детских травмах» оценивает пережитые участниками случаи жестокого обращения и безнадзорности в детстве, шкала NRNS измеряет склонность участников к нерелигиозности и недуховности, а шкала «Внутренний покой» оценивает уровень внутреннего равновесия и спокойствия участников. Коэффициенты альфа Кронбаха для шкал составили 0,91 для детских травм, 0,78 для внутреннего покоя и 0,95 для нерелигиозности. Анализ данных проводился с использованием SPSS 26. На первом этапе были рассчитаны описательные статистические показатели и проверена нормальность распределения данных. Для определения взаимосвязей между переменными был проведен корреляционный анализ по Пирсону. Для проверки модераторной роли внутреннего покоя в взаимосвязи между детской травмой и склонностью к неверию использовался макрос Hayes PROCESS, а для анализа модерации была выбрана модель 1. В исследовательской модели детская травма рассматривалась как независимая переменная, склонность к неверию — как зависимая переменная, а внутренний покой — как модераторная переменная.

Результаты показали положительную и статистически значимую взаимосвязь между детской травмой и склонностью к неверию ($r = 0,252$, $p < 0,01$). Этот результат указывает на то, что увеличение количества травматических переживаний в детстве связано с усилением склонности индивидуумов к неверию. Была обнаружена отрицательная и статистически значимая связь между детской травмой и внутренним спокойствием ($r = -0,341$, $p < 0,01$). Соответственно, по мере увеличения детской травмы уровень внутреннего спокойствия у индивидуумов снижался. Кроме того, была выявлена отрицательная и статистически значимая связь между склонностью к неверию и внутренним спокойствием ($r = -0,211$, $p < 0,01$). Этот результат свидетельствует о том, что уровень внутреннего покоя у людей, как правило, снижается по мере усиления их склонности к неверию. Результаты анализа модулирующих эффектов показали, что общая модель была статистически значимой ($R^2 = 0,11$, $F = 9,65$, $p < 0,001$). Регрессионный анализ показал, что детская травма значимо и положительно предсказывала склонность к неверию ($B = 0,80$, $\beta = 0,41$, $p < 0,001$). Было также установлено, что внутренний покой оказывает значимое влияние на склонность к неверию ($B = 1,02$; $\beta = 0,15$; $p = 0,041$). Анализ взаимодействия, который является основным результатом исследования, показал, что термин взаимодействия между травмой детства и внутренним покоем был статистически значимым ($B = -0,03$; $\beta = -0,22$; $p = 0,006$). Включение термина взаимодействия привело к увеличению объясняемой дисперсии на 3 % ($\Delta R^2 = 0,03$). Полученные результаты указывают на то, что взаимосвязь между детской травмой и склонностью к неверию варьируется в зависимости от уровня внутреннего покоя. В частности, по мере повышения уровня внутреннего покоя влияние детской травмы на склонность к неверию ослабевает. Этот результат свидетельствует о том, что внутренний покой является переменной, способной формировать влияние травматических переживаний на религиозные ориентации индивидуумов.

Результаты исследования демонстрируют, что детская травма, внутренний покой и склонность к неверию являются взаимосвязанными переменными. Результаты указывают на то, что травматические переживания в детстве связаны с религиозными ориентациями индивидуумов и что склонность к неверию возрастает по мере увеличения уровня травмы. Однако результаты также показывают, что травматические переживания по-разному влияют на религиозные ориентации у каждого человека. Наиболее важным выводом исследования является то, что внутренний покой играет модераторную роль в взаимосвязи между детской травмой и склонностью к неверию. У людей с более высоким уровнем внутреннего покоя влияние детской травмы на склонность к неверию, по-видимому, оказывается слабее. Этот вывод свидетельствует о том, что внутренний покой может выступать в качестве психологического буферного механизма, снижающего воздействие травматических переживаний на религиозные ориентации индивидуумов. Данное исследование вносит вклад в научную литературу, поскольку в нем изучается взаимосвязь между детской травмой и склонностью к неверию на турецкой выборке, а также проверяется смягчающая роль внутреннего покоя в этой взаимосвязи. Полученные результаты способствуют лучшему пониманию взаимосвязи между детской травмой и религиозной ориентацией, одновременно подчеркивая важность психологических ресурсов в этом процессе. Кроме того, результаты указывают на то, что при объяснении взаимосвязи между

травматическими переживаниями и религиозными ориентациями следует учитывать не только сами травматические переживания, но и психологические ресурсы индивидуумов.

Ключевые слова: психология религии, детская травма, внутренний покой, неверие, психическое здоровье.

संरचित सारांश:

अनेक अध्ययनों ने यह प्रदर्शित किया है कि बचपन के दर्दनाक अनुभवों का व्यक्तियों के मनोवैज्ञानिक विकास, पारस्परिक संबंधों, और जीवन के बाद के चरणों में उनके दृष्टिकोण और रुझानों पर महत्वपूर्ण प्रभाव पड़ सकता है। धर्म मनोविज्ञान के साहित्य में, विभिन्न अध्ययनों ने यह प्रदर्शित किया है कि बचपन के आघात ने व्यक्तियों की धार्मिक जीवन, आध्यात्मिकता के स्तर, ईश्वर की छवि, धार्मिक मुकाबला करने की शैलियों, और अर्थ की प्रणालियों से जुड़ी प्रवृत्ति की महत्वपूर्ण और सकारात्मक रूप से भविष्यवाणी की है।

अनुसंधान से पता चला है कि दर्दनाक अनुभव कुछ व्यक्तियों में धार्मिक प्रवृत्तियों को कमजोर कर सकते हैं, जबकि दूसरों में धार्मिक विश्वासों को मजबूत करने में योगदान करते हैं। यह स्थिति दर्शाती है कि धार्मिक प्रवृत्तियों पर बचपन के आघात का प्रभाव न तो रैखिक है और न ही एकदिशीय प्रक्रिया है। हालाँकि, मौजूदा अध्ययनों का एक बड़ा हिस्सा आघात और धार्मिकता, आध्यात्मिकता, या ईश्वर की छवि के बीच संबंधों पर केंद्रित रहा है, जबकि आघात और अविश्वास की प्रवृत्ति के बीच संबंध की सीधे जाँच करने वाले अध्ययन सीमित रहे हैं। विशेष रूप से तुर्की के संदर्भ में, अविश्वास के मनोवैज्ञानिक आयामों को संबोधित करने वाले अध्ययनों की संख्या अपेक्षाकृत कम प्रतीत होती है। दूसरी ओर, आंतरिक शांति को एक महत्वपूर्ण मनोवैज्ञानिक संसाधन माना जाता है जो स्वयं के साथ सामंजस्य स्थापित करने, जीवन में अर्थ की भावना विकसित करने, आंतरिक संतुलन बनाए रखने और चुनौतीपूर्ण जीवन घटनाओं से निपटने से जुड़ा है। फिर भी, यह ध्यान देने योग्य है कि एक ही मॉडल के भीतर बचपन के आघात, आंतरिक शांति और अविश्वास की प्रवृत्ति की जांच करने वाले अध्ययन काफी सीमित हैं।

इसलिए, इस अध्ययन का उद्देश्य बाल्यकाल के आघात और अविश्वास की प्रवृत्ति के बीच संबंध की जांच करना और यह निर्धारित करना है कि क्या आंतरिक शांति इस संबंध में एक मध्यस्थ भूमिका निभाती है।

यह अध्ययन सहसंबंधात्मक सर्वेक्षण डिजाइन के ढाँचे के भीतर एक मात्रात्मक अनुसंधान पद्धति का उपयोग करके किया गया था। नमूने में तुर्की में रहने वाले 18 वर्ष और उससे अधिक आयु के 474 प्रतिभागी शामिल थे, जिन्हें सुविधा नमूनाकरण (convenience sampling) के माध्यम से शामिल किया गया था।

प्रतिभागियों में से, 67.5% महिलाएँ ($n = 320$) और 32.5% पुरुष ($n = 154$) थे, जिनकी औसत आयु 33.30 वर्ष ($SD = 9.53$) थी। डेटा का संग्रह चाइल्डहुड ट्रॉमा केश्चनियर, नॉनरिलीजियस-नॉनस्पिरिचुअल स्केल (NRNS), और इनर पीस स्केल का उपयोग करके किया गया। बाल्यकाल आघात प्रभावित व्यक्तियों के बचपन के दौरान दुर्व्यवहार और उपेक्षा के अनुभवों का आकलन करती है, एनआरएनएस (NRNS) व्यक्तियों की गैर-धार्मिक और गैर-आध्यात्मिक होने की प्रवृत्ति को मापता है, और आंतरिक शांति पैमाना व्यक्तियों के आंतरिक संतुलन और शांति के स्तर का मूल्यांकन करता है। पैमानों के क्रोनबैक अल्फा गुणांक बाल्यकाल आघात के लिए .91, आंतरिक शांति के लिए .78, और अविश्वास के लिए .95 थे। डेटा का विश्लेषण SPSS 26 का उपयोग करके किया गया। पहले चरण में, वर्णनात्मक सांख्यिकी की गणना की गई, और डेटा वितरण की सामान्यता की जांच की गई। चरणों के बीच संबंधों को निर्धारित करने के लिए पियरसन सहसंबंध विश्लेषण किया गया। बचपन के आघात और अविश्वास की प्रवृत्ति के बीच संबंध में आंतरिक शांति की मध्यस्थ भूमिका का परीक्षण करने के लिए हेस PROCESS मैक्रो का उपयोग किया गया, और मध्यस्थता विश्लेषण के लिए मॉडल 1 का चयन किया गया।

अनुसंधान मॉडल में, बचपन के आघात को स्वतंत्र चर, अविश्वास की प्रवृत्ति को आश्रित चर, और आंतरिक शांति को मध्यस्थ चर के रूप में माना गया।

निष्कर्षों से बचपन के आघात और अविश्वास की प्रवृत्ति के बीच एक सकारात्मक और सांख्यिकीय रूप से महत्वपूर्ण संबंध सामने आया ($r = .252, p < .01$)। यह परिणाम इंगित करता है कि बचपन के दौरान दर्दनाक अनुभवों में वृद्धि व्यक्तियों में अविश्वास की प्रवृत्ति में वृद्धि से जुड़ी हुई है।

बाल्यकाल के आघात और आंतरिक शांति के बीच एक नकारात्मक और महत्वपूर्ण संबंध पाया गया ($r = -.341$, $p < .01$)। तदनुसार, जैसे-जैसे बाल्यकाल का आघात बढ़ा, व्यक्तियों का आंतरिक शांति का स्तर कम हो गया। इसके अतिरिक्त, अविश्वास की प्रवृत्ति और आंतरिक शांति के बीच एक नकारात्मक और महत्वपूर्ण संबंध पहचाना गया ($r = -.211$, $p < .01$)। यह निष्कर्ष दर्शाता है कि जैसे-जैसे अविश्वास की ओर व्यक्तियों की प्रवृत्ति बढ़ती है, वैसे-वैसे उनके आंतरिक शांति का स्तर कम होने लगता है। मध्यस्थता विश्लेषण के परिणामों ने प्रदर्शित किया कि समग्र मॉडल सांख्यिकीय रूप से महत्वपूर्ण था ($R^2 = .11$, $F = 9.65$, $p < .001$)। प्रतिगमन विश्लेषण से पता चला कि बचपन के आघात ने अविश्वास की प्रवृत्ति की महत्वपूर्ण और सकारात्मक रूप से भविष्यवाणी की ($B = .80$, $\beta = .41$, $p < .001$)।

अंतरंग शांति का अविश्वास की प्रवृत्ति पर भी एक महत्वपूर्ण प्रभाव पाया गया ($B = 1.02$, $\beta = .15$, $p = .041$)। परस्पर क्रिया विश्लेषण, जो इस अध्ययन का मुख्य निष्कर्ष है, ने यह प्रकट किया कि बचपन के आघात और अंतरंग शांति के बीच की परस्पर क्रिया पद सांख्यिकीय रूप से महत्वपूर्ण था ($B = -.03$, $\beta = -.22$, $p = .006$)। अंतरक्रिया पद को शामिल करने से व्याख्या की गई विचरण में 3% की वृद्धि हुई ($\Delta R^2 = .03$)। निष्कर्ष बताते हैं कि बचपन के आघात और अविश्वास की प्रवृत्ति के बीच का संबंध आंतरिक शांति के स्तर के आधार पर भिन्न होता है। अधिक विशेष रूप से, जैसे-जैसे आंतरिक शांति का स्तर बढ़ता है, अविश्वास की प्रवृत्ति पर बचपन के आघात का प्रभाव कमजोर होता जाता है।

यह परिणाम बताता है कि आंतरिक शांति एक ऐसा चर है जो व्यक्तियों की धार्मिक प्रवृत्तियों पर आघातपूर्ण अनुभवों के प्रभावों को आकार देने में सक्षम है।

अध्ययन के निष्कर्ष यह दर्शाते हैं कि बचपन का आघात, आंतरिक शांति और अविश्वास की प्रवृत्ति परस्पर संबंधित चर हैं। परिणाम बताते हैं कि बचपन के दौरान आघातपूर्ण अनुभव व्यक्तियों की धार्मिक प्रवृत्तियों से जुड़े होते हैं और आघात का स्तर बढ़ने के साथ अविश्वास की प्रवृत्ति भी बढ़ जाती है। हालांकि, निष्कर्ष यह भी दिखाते हैं कि आघातपूर्ण अनुभव प्रत्येक व्यक्ति के लिए धार्मिक प्रवृत्तियों को अलग-अलग प्रभावित करते हैं।

इस अध्ययन की सबसे महत्वपूर्ण खोज यह है कि आंतरिक शांति बचपन के आघात और अविश्वास की प्रवृत्ति के बीच के संबंध में एक मध्यस्थ भूमिका निभाती है। उच्च स्तर की आंतरिक शांति वाले व्यक्तियों में, अविश्वास की प्रवृत्ति पर बचपन के आघात का प्रभाव कमजोर प्रतीत होता है। यह खोज बताती है कि आंतरिक शांति एक मनोवैज्ञानिक बफरिंग तंत्र के रूप में काम कर सकती है जो व्यक्तियों की धार्मिक प्रवृत्तियों पर आघातकारी अनुभवों के प्रभाव को कम करती है। यह अध्ययन एक तुर्की नमूने के भीतर बचपन के आघात और अविश्वास की प्रवृत्ति के बीच संबंध की जांच करके और इस संबंध में आंतरिक शांति की मध्यस्थ भूमिका का परीक्षण करके साहित्य में योगदान देता है। निष्कर्ष बचपन के आघात और धार्मिक अभिविन्यास के बीच संबंध की बेहतर समझ में योगदान करते हैं, साथ ही इस प्रक्रिया में मनोवैज्ञानिक संसाधनों के महत्व पर प्रकाश डालते हैं। इसके अलावा, परिणाम बताते हैं कि आघातपूर्ण अनुभवों और धार्मिक अभिविन्यास के बीच संबंध की व्याख्या करते समय न केवल आघातपूर्ण अनुभवों, बल्कि व्यक्तियों के मनोवैज्ञानिक संसाधनों को भी ध्यान में रखा जाना चाहिए।

कीवर्ड: धर्म की मनोविज्ञान, बचपन का आघात, आंतरिक शांति, अविश्वास, मानसिक स्वास्थ्य।

Yapılandırılmış Özet:

Çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimlerin bireylerin psikolojik gelişimleri, kişilerarası ilişkileri ve yaşamlarının ilerleyen dönemlerindeki tutum ve yönelimleri üzerinde önemli etkiler bırakabileceği birçok araştırmada ortaya konulmuştur. Din psikolojisi literatüründe çocukluk çağı travmalarının bireylerin dini yaşamları, maneviyat düzeyleri, Tanrı algıları, dini başa çıkma biçimleri ve anlam sistemleriyle ilişkili olabileceğini gösteren çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Araştırmalar, travmatik deneyimlerin bazı bireylerde dini yönelimleri zayıflatılabildiğini, bazı bireylerde ise dini inançların güçlenmesine katkıda bulunabildiğini göstermektedir. Bu durum, çocukluk çağı travmalarının dini yönelimler üzerindeki etkisinin doğrusal ve tek yönlü bir süreç olmadığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte mevcut çalışmaların önemli bir bölümü travma ile dindarlık, maneviyat veya Tanrı tasavvuru arasındaki ilişkilere odaklanmış, travma ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen araştırmalar sınırlı kalmıştır. Özellikle Türkiye bağlamında inançsızlığın psikolojik boyutlarını ele alan çalışmaların sayısının görece az olduğu görülmektedir. İç huzur ise bireyin kendisiyle uyum içinde olması, yaşamda anlam duygusu geliştirmesi, içsel dengeyi sürdürebilmesi ve zorlayıcı yaşam olaylarıyla başa çıkabilmesiyle ilişkili önemli bir psikolojik kaynak olarak değerlendirilmektedir. Buna

rağmen çocukluk çağı travmaları, iç huzur ve inançsızlık eğilimini aynı model içerisinde birlikte inceleyen araştırmaların oldukça sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu araştırmanın amacı, çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkiyi incelemek ve iç huzurun bu ilişkide düzenleyici bir role sahip olup olmadığını ortaya koymaktır.

Araştırma nicel araştırma yaklaşımı kapsamında ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini Türkiye’de yaşayan 18 yaş ve üzeri bireylerden kolayda örnekleme yöntemiyle ulaşılan toplam 474 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların %67,5’i kadın (n=320), %32,5’i erkek (n=154) olup yaş ortalamaları 33,30’dur (SS=9,53). Araştırmada veri toplama aracı olarak Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği, Dindar ve Spiritüel Olmama Ölçeği (DİSOL) ve İç Huzur Ölçeği kullanılmıştır. Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği bireylerin çocukluk döneminde maruz kaldıkları istismar ve ihmal deneyimlerini değerlendirmekte, DİSOL bireylerin dindar ve spiritüel olmama eğilimlerini ölçmekte, İç Huzur Ölçeği ise bireylerin içsel denge ve sakinlik düzeylerini belirlemektedir. Araştırmada kullanılan ölçeklerin Cronbach alfa katsayıları çocukluk çağı travmaları için .91, iç huzur için .78 ve inançsızlık için .95 olarak bulunmuştur. Verilerin analizinde SPSS 26 programından yararlanılmıştır. İlk aşamada ölçeklere ilişkin betimsel istatistikler hesaplanmış ve verilerin normal dağılıma uygunluğu incelenmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkide iç huzurun düzenleyici rolünü test etmek amacıyla Hayes PROCESS Macro kullanılmış ve moderasyon analizlerinde Model 1 tercih edilmiştir. Araştırma modelinde çocukluk çağı travmaları bağımsız değişken, inançsızlık eğilimi bağımlı değişken ve iç huzur düzenleyici değişken olarak ele alınmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular, çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğunu göstermiştir ($r=.252$, $p<.01$). Bu sonuç, çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimlerin artmasının bireylerin inançsızlık eğilimlerinin artmasıyla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Çocukluk çağı travmaları ile iç huzur arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-.341$, $p<.01$). Buna göre çocukluk döneminde yaşanan travmalar arttıkça bireylerin iç huzur düzeyleri azalmaktadır. Ayrıca inançsızlık eğilimi ile iç huzur arasında da negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r=-.211$, $p<.01$). Bu bulgu, inançsızlık düzeyi yükseldikçe bireylerin iç huzur düzeylerinin düşme eğiliminde olduğunu göstermektedir. Moderasyon analizi sonuçları modelin genel olarak anlamlı olduğunu ortaya koymuştur ($R^2=.11$, $F=9.65$, $p<.001$). Regresyon analizi sonuçlarına göre çocukluk çağı travmaları inançsızlık eğilimini anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır ($B=.80$, $\beta=.41$, $p<.001$). İç huzurun da inançsızlık eğilimi üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu belirlenmiştir ($B=1.02$, $\beta=.15$, $p=.041$). Araştırmanın temel bulgusu olan etkileşim analizi sonucunda çocukluk çağı travmaları ile iç huzur arasındaki etkileşim teriminin anlamlı olduğu görülmüştür ($B=-.03$, $\beta=-.22$, $p=.006$). Etkileşim değişkeninin modele eklenmesiyle açıklanan varyansta %3’lük bir artış meydana gelmiştir ($\Delta R^2=.03$). Elde edilen sonuçlar, çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkinin iç huzur düzeyine bağlı olarak değiştiğini göstermektedir. Özellikle iç huzur düzeyi yükseldikçe çocukluk çağı travmalarının inançsızlık eğilimi üzerindeki etkisinin zayıfladığı görülmektedir. Bu sonuç, iç huzurun travmatik yaşantıların bireylerin dini yönelimleri üzerindeki etkilerini şekillendirebilen bir değişken olduğunu göstermektedir.

Araştırma sonuçları, çocukluk çağı travmaları, iç huzur ve inançsızlık eğiliminin birbiriyle ilişkili değişkenler olduğunu göstermektedir. Bulgular, çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimlerin bireylerin dini yönelimleriyle ilişkili olduğunu ve travma düzeyi arttıkça inançsızlık eğiliminin yükseldiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte elde edilen sonuçlar, travmatik deneyimlerin dini yönelimler üzerindeki etkilerinin her bireyde aynı biçimde ortaya çıkmadığını göstermektedir. Araştırmanın en önemli bulgusu, iç huzurun çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkide düzenleyici bir rol üstlenmesidir. İç huzur düzeyi yüksek bireylerde çocukluk çağı travmalarının inançsızlık eğilimi üzerindeki etkisi daha zayıf görünmektedir. Bu durum, iç huzurun bireylerin travmatik deneyimlerin dini yönelimleri üzerindeki etkilerini azaltabilen psikolojik bir tampon mekanizma olarak işlev görebileceğine işaret etmektedir. Çalışma, çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkiyi Türkiye örnekleminde incelemesi ve bu ilişkide iç huzurun düzenleyici rolünü test etmesi bakımından literatüre katkı sunmaktadır. Elde edilen bulgular, çocukluk çağı travmaları ile dini yönelim arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamakta ve bireylerin sahip oldukları psikolojik kaynakların bu süreçteki önemine dikkat çekmektedir. Ayrıca sonuçlar, travmatik yaşantılar ile dini yönelimler arasındaki ilişkinin açıklanmasında yalnızca travmatik deneyimlerin değil, bireylerin psikolojik kaynaklarının da dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Çocukluk Çağı Travmaları, İç Huzur, İnançsızlık, Ruh Sağlığı.

www.turkishstudies.net/religion

Turkish Studies - Comparative Religious Studies

eISSN: 2667-5544

Childhood Trauma and Unbelief: The Moderating Role of Inner Peace

Introduction

The potential relationship between traumatic experiences during childhood and individuals' psychological development, as well as their attitudes and orientations in later stages of life, has been addressed in numerous studies. In particular, there is research indicating that childhood traumas may be associated with individuals' religious lives, levels of spirituality, and religious coping styles (Kosarkova et al., 2020; Walker et al., 2009). In the psychology of religion literature, it is also frequently argued that traumatic life experiences may be related to individuals' perceptions of God, religious orientations, and systems of meaning. However, a review of the literature reveals that the relationship between trauma and religious belief does not manifest itself in the same way for every individual. It is suggested that traumatic experiences may weaken religious orientations in some individuals, whereas they may contribute to the strengthening of religious beliefs in others (Leo et al., 2021).

Inner peace, which is considered one of the indicators of individuals' psychological well-being, is also regarded as a variable that may be associated with the meaning-making of life experiences and the maintenance of psychological balance. In this context, the level of inner peace may be considered a factor that can influence individuals' attitudes and orientations in the face of challenging life experiences. Nevertheless, it is noteworthy that studies examining childhood traumas, the tendency toward unbelief, and inner peace together are quite limited in the literature. This situation necessitates a more holistic examination of the relationships among these variables.

This study aims to examine the relationship between childhood traumas and the tendency toward unbelief and to test whether inner peace plays a moderating role in this relationship. In this respect, the study is expected to provide findings that may contribute to a better understanding of the relationships among childhood traumas, the tendency toward unbelief, and inner peace.

Childhood Trauma

Childhood trauma is among the traumatic experiences that are difficult to define and intervene in because it is often perpetrated by individuals closest to the child, may be repeated over time, and can result in lasting consequences that may affect later stages of an individual's life (Yılmaz et al., 2003; Johnson, 2000). It is known that childhood trauma can occur across all cultures, different social classes, various ethnic groups, and different socioeconomic levels (Bostancı et al., 2006). Different forms of abuse and neglect are considered important public health problems that affect not only families but also society, social service institutions, the legal system, educational institutions, and working life (Taner & Gökler, 2004; Akduman et al., 2005). In this context, child abuse and neglect appear to be significant problems with both individual and societal consequences.

Child abuse and neglect are regarded as important health problems that negatively affect children's physical and psychological health and may result in lasting consequences throughout an individual's life (Güler et al., 2002). The fundamental difference between neglect and abuse is that neglect generally refers to a passive form of behavior, whereas abuse involves active behaviors that cause harm to the child (Aral & Gürsoy, 2001).

In a study conducted on psychiatric samples, it was found that 55.5% of individuals diagnosed with depression, 61.8% of those with bipolar disorder, 47.2% of those diagnosed with schizophrenia, and 20.5% of healthy individuals reported experiencing at least one traumatic event during the early stages of their lives. The same study indicated that the most frequently reported childhood traumas among the clinical groups were physical neglect and emotional neglect, whereas experiences of sexual abuse and physical abuse were reported at lower rates (Xie et al., 2018).

When studies on the prevalence of childhood trauma in the literature are examined, emotional abuse and neglect are reported to be among the most common forms of child maltreatment, despite having received relatively less research attention compared to other forms of maltreatment directed toward children (Wright et al., 2009). Indeed, emotional abuse is reported to be the most prevalent form of childhood trauma, followed respectively by physical abuse, exposure to domestic violence, neglect, and sexual abuse. Furthermore, emotional abuse often co-occurs with other chronic forms of abuse and has been reported to be more prevalent in many societies when compared to physical or sexual abuse (Gökler, 2006; UNICEF, 2012).

Childhood Trauma and Religious Belief

The potential impact of traumatic experiences during childhood on individuals' belief systems and worldviews has been addressed in various studies. In a study conducted by Perkins and Allen (2006), individuals who had experienced physical abuse during childhood were found to endorse certain paranormal beliefs at higher levels. The findings suggest that some belief systems may serve a functional role in helping individuals cope with the stress caused by traumatic experiences by providing them with a sense of control. In a study conducted by Kosarkova et al. (2020a), childhood trauma experiences were found to be associated with levels of spirituality. The results indicated that individuals who had experienced childhood trauma showed particularly stronger associations with a "spiritual but not religious" identity. In another study by Kosarkova et al. (2020b), childhood trauma was found to be associated with negative religious coping strategies. According to the findings, individuals exposed to childhood trauma may be more likely to perceive God as distant or less loving, which may lead to a greater use of negative religious coping strategies. In another study examining the relationship between childhood trauma and God representations, individuals who had experienced childhood trauma were found to be less likely to describe God as a loving and forgiving being (Kosarkova et al., 2020c). Similarly, studies examining the relationships between childhood trauma and religious and spiritual struggles have shown that these experiences may be associated with various conflicts and questioning processes in individuals' religious lives (Janů et al., 2022). In a study conducted by Walker et al. (2022), interpersonal traumas experienced during childhood were found to be associated with post-traumatic stress symptoms. The study also demonstrated that religious coping styles may be associated with psychological resilience and post-traumatic stress symptoms. Likewise, Reinert et al. (2016) reported that factors such as forgiveness, gratitude, and positive religious coping may play a protective role in the mental health of individuals who have experienced early-life trauma. Reviews of the literature examining the relationship between trauma and religious belief have also shown that traumatic experiences may lead to changes in individuals' religious beliefs in different directions. It has been reported that religious beliefs may be strengthened following trauma in some individuals, whereas they may weaken in others (Leo et al., 2021). In one study demonstrating the negative impact of traumatic experiences during childhood on religiosity, individuals who had been exposed to childhood sexual abuse were found to be more

likely to report no religious affiliation and to refrain from engaging in religious practices compared to individuals who had not experienced such abuse or who had experienced non-contact sexual victimization (Finkelhor et al., 1989). Nevertheless, some studies have shown that certain women who experienced sexual abuse did not distance themselves from their religious beliefs; rather, they used these beliefs as a resource for making sense of their adverse experiences. In this context, participants reported that their religious beliefs helped them move away from self-blame and enabled them to find meaning and purpose in their lives (Valentine & Feinauer, 1993).

These findings indicate that traumatic experiences may affect not only psychological well-being but also individuals' belief systems and systems of meaning. However, the literature also emphasizes that the relationship between trauma and religious belief is not always unidirectional. Similarly, there are studies demonstrating that traumatic experiences during childhood may produce different effects on individuals' religious orientations and practices. Taken together, these findings suggest that the relationship between childhood trauma and religious belief and spirituality is not linear but rather has a highly complex and multidimensional nature.

Childhood Trauma and God Representation

Various studies have examined whether traumatic experiences during childhood influence individuals' level of religiosity and their relationship with God in adulthood. A substantial proportion of these studies have been conducted in Western societies and primarily with Christian samples. In a review study evaluating 34 studies on the subject, it was found that in most of the studies examined, individuals who had been exposed to traumatic experiences during childhood tended to distance themselves from religious life and religious practices. In contrast, a limited number of studies also reported an association between childhood trauma and higher levels of religiosity (Walker et al., 2009). In another study examining the relationship between childhood trauma and God representation, individuals who had experienced childhood trauma were found to be less likely to describe God as a loving and forgiving being (Kosarkova et al., 2020c). Similarly, studies investigating the relationships between childhood trauma and religious and spiritual struggles have shown that these experiences may be associated with various conflicts and questioning processes in individuals' religious lives (Janů et al., 2022).

A considerable body of research examining the relationship between traumatic experiences and religiosity indicates that religiosity may be negatively affected by such experiences. For example, Reinert and Edward (2009) demonstrated that verbal, physical, and sexual abuse experienced during childhood were negatively associated with a love-based image of God, whereas they were positively associated with a distant and controlling image of God. In a study conducted by Hall (1995), women who had experienced sexual abuse were found to have lower levels of spiritual functioning compared to both a clinical group without a history of sexual abuse and a non-clinical group. This finding suggests that women with a history of sexual abuse have weaker perceptions of being accepted and loved by God and lower levels of trust in God's plan than other groups. In addition, some studies have shown that individuals exposed to childhood trauma are more likely to perceive God as punitive, unjust, frightening, and distant (Kane et al., 1993; Pritt, 1998).

However, the number of studies examining other forms of childhood maltreatment remains relatively limited (Bierman, 2005; Reinert & Edwards, 2009; Waldron et al., 2018). Nevertheless, existing findings suggest that emotional, physical, and verbal abuse may also have negative effects on religiosity and God image. The processes underlying the formation of implicit God representations may be influenced, both positively and negatively, by the treatment individuals receive during childhood. A negative relationship appears to exist between childhood maltreatment and religiosity/spirituality, and it has been reported that many individuals who experienced abuse

during childhood tend to perceive God in a more negative manner, such as being unloving or distant (Kennedy & Drebing, 2002; Bierman, 2005).

To date, the majority of studies have focused specifically on the relationship between religiosity and childhood sexual abuse. These studies have reported that the relationship abuse survivors establish with God or a higher power is often impaired and that their levels of spiritual well-being are lower. Furthermore, these individuals have been found to be less likely to feel loved and accepted by God (Gall, 2006; Gall et al., 2007). In addition, abuse survivors have been reported to describe God using negative characteristics such as angry, judgmental, or indifferent; to experience difficulties accepting God's love and compassion; and to report negative feelings toward God (Kam, 2018).

It is also thought that individuals' early relational experiences play an important role in the development of these negative perceptions of God representations. In this context, some studies suggest that traumatic experiences may also be influential in shaping individuals' emotional responses toward God. However, it is noteworthy that the number of studies examining the effects of not only sexual abuse but also other forms of maltreatment on religious life remains limited. Therefore, examining the relationships between childhood trauma and religious life from different dimensions is considered important for the literature.

Inner Peace

In order to understand the effects of childhood trauma on individuals' psychological well-being, it is also important to address the phenomenon of inner peace, which is considered an important concept in the literature.

In the literature, the concept of peace is associated with an individual's ability to develop a sense of meaning in life, experience inner tranquility, and reflect upon the purpose of life, independent of religious beliefs (García-Jimenez et al., 2014). In this context, inner peace, which is one of the important components of peace, is defined as a state in which individuals are in harmony with themselves and experience feelings of calmness and inner balance (Laozi, 1988). It has been suggested that values such as love, awareness, and compassion play a fundamental role in the development of inner peace (Davis & Thompson, 2015), and that this contributes to individuals' ability to develop a more flexible perspective toward life events. Furthermore, inner peace has been emphasized as helping to reduce negative cognitive evaluations and strengthen positive emotions (Ge et al., 2020). In this regard, individuals' ways of making sense of life and their value systems may also play a determining role in the development of inner peace.

Inner peace is not limited solely to individuals' internal experiences but is also a concept closely related to overall psychological well-being. It has been reported that individuals experiencing inner peace tend to experience positive emotions more frequently, negative emotions to a more limited extent, and higher levels of life satisfaction. In this context, inner peace is associated with individuals' evaluations of their own well-being based on the presence of positive emotional states such as happiness and satisfaction and relatively lower levels of negative emotions such as depression and anxiety (Moriyama et al., 2019; Karakaş, 2017).

The concept of inner peace occupies an important place not only in psychological approaches but also in various intellectual and philosophical traditions. Different traditions of thought also attribute considerable importance to inner peace. For example, in Buddhism, inner peace is regarded as one of the fundamental elements of human life (Liu et al., 2015), whereas in Taoist thought, attaining inner peace is considered one of the ultimate goals of the individual (Lee et al., 2013). From an existential perspective, inner peace emphasizes the importance of living a meaningful and fulfilling life in coping with the reality of death. Rather than developing defensive attitudes that deny

the threat of approaching death, this perspective advocates living meaningfully and confronting death with inner peace (Van der Kaap-Deeder et al., 2020).

Inner peace is regarded as a desirable state of human nature and is therefore considered an important life goal to be attained by both religious and nonreligious individuals (Keskin, 2016). The presence of a sense of inner peace contributes to individuals' ability to cope more resiliently with difficulties and stressful events encountered in life (Canada et al., 2008). In contrast, the absence of inner peace may lead to a persistent sense of dissatisfaction, causing individuals to engage in a continuous search for things that are bigger, more attractive, faster, or more attention-grabbing (Wapner, 2013). Therefore, inner peace is regarded as an important life goal that is closely associated with individuals' search for meaning and psychological balance.

Unbelief

One of the topics that has attracted increasing attention in the psychology of religion literature in recent years is the process through which individuals distance themselves from religious beliefs and develop tendencies toward unbelief. Although various studies have examined issues such as religious disaffiliation, religious conversion, religious doubt, and religious denial in Türkiye, studies that directly investigate the psychological dimensions of atheism and unbelief remain quite limited (Sevinç, 2013). The issue of unbelief has often been addressed within the fields of philosophy and theology, whereas it has received relatively less attention in the study of religion and particularly in the psychology of religion literature. Nevertheless, research conducted on a global scale indicates that rates of unbelief have shown a remarkable increase, especially in modern societies. Moreover, it has been reported that rates of unbelief, particularly in Western societies, have been increasing more rapidly than other forms of religious affiliation, while traditional forms of religious commitment have shown a tendency to decline. Although the proportion of nonbelievers in Türkiye appears to be lower than in Western societies, the social significance of religion is reported to be relatively more limited than in some Muslim societies (Sevinç et al., 2015). These developments indicate that unbelief, together with its underlying causes and developmental processes, has become an increasingly important topic for research in the psychology of religion.

Some empirical studies conducted in the Turkish context have also demonstrated that tendencies toward unbelief are visible to a certain extent among young adults. Research findings indicate that 80% of young adults between the ages of 18 and 40 report that they "definitely believe in Allah" (Avan & Kayıklık, 2022). In another study, 13% of young adults reported that they were not Muslim (Avan, 2025). These findings suggest that the rate of unbelief in Türkiye is not at a very low level. However, it should also be taken into consideration that tendencies toward unbelief may not always be expressed openly within society. Nonbelievers may refrain from openly expressing their unbelief due to reasons such as stigmatization, social pressure, or family pressure.

In this context, individuals' psychological well-being and levels of inner peace may be considered important variables in understanding belief-related experiences. Inner peace is associated with individuals' ability to develop a sense of meaning in life, establish emotional balance, and experience psychological tranquility in the face of life events. On the other hand, individuals' early-life experiences also play an important role in shaping psychological processes. In particular, childhood trauma is among the experiences that may affect individuals' emotional development, sense of security, and relationship with life. Such experiences are thought to influence individuals' levels of inner peace and psychological well-being in later stages of life. Therefore, examining variables such as childhood trauma, inner peace, and the tendency toward unbelief together constitutes a meaningful area of inquiry within psychology of religion research.

The increasing visibility of tendencies toward unbelief, particularly among young adults in Türkiye, makes the examination of these variables together even more important. However, a review of the existing literature reveals that studies addressing these variables simultaneously remain limited.

Method

The study was conducted between 10 February 2026 and 10 March 2026 with individuals aged 18 and above in Türkiye through both online and face-to-face data collection methods.

Aim

The primary aim of this study is to examine the moderating role of inner peace in the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief.

Research Model

A quantitative research approach was adopted in this study, and a correlational survey design was employed. Within this framework, childhood trauma was treated as the independent variable, the tendency toward unbelief as the dependent variable, and inner peace as the moderating variable. A moderating effect refers to a situation in which the relationship between two variables changes depending on different levels of a third variable. In other words, a moderating variable is defined as a variable that can influence the direction or strength of the relationship between an independent variable and a dependent variable (Baron & Kenny, 1986; Frazier et al., 2004). In examining a moderating effect, an interaction term created by multiplying the independent variable and the moderating variable is included in the model. When the resulting interaction variable is found to be statistically significant, the presence of a moderating effect can be inferred (Baron & Kenny, 1986). In the model developed for this study, it is assumed that the effect of childhood trauma on the tendency toward unbelief may vary depending on individuals' levels of inner peace.

Assumptions and Hypotheses Related to the Research Model

According to the proposed research model, it is expected that as childhood trauma increases, individuals' tendency toward unbelief will also increase. However, when inner peace is included in the model as a moderating variable, the strength of this relationship is expected to vary. In other words, individuals' levels of inner peace are considered a characteristic that may alter the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief. Within this framework, it is assumed that the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief may be weaker among individuals with higher levels of inner peace.

The hypotheses tested within the scope of this study are presented below:

H1: There is a positive relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief.

H2: There is a negative relationship between childhood trauma and inner peace.

H3: There is a negative relationship between inner peace and the tendency toward unbelief.

H4: Inner peace has a moderating role in the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief. Accordingly, as the level of inner peace increases, the positive relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief is expected to weaken.

Data Collection Instruments

The data in this study were collected using the survey method. The data collection form used in the study consists of two sections. The first section includes questions aimed at determining certain sociodemographic characteristics of the participants. The second section contains the scales used to

measure the variables examined in the study. In this context, the Childhood Trauma Questionnaire, the Nonreligious–Nonspiritual Scale (NRNS), and the Inner Peace Scale were included in the data collection instrument. Participants were asked to indicate the response options that they considered most appropriate for the statements included in the relevant scales.

Nonreligious–Nonspiritual Scale (NRNS)

In this study, the Nonreligious–Nonspiritual Scale (NRNS) was used to determine individuals' tendencies toward being nonreligious and nonspiritual. The scale was developed by Cragun, Hammer, and Nielsen (2015), and its Turkish adaptation was conducted by Sevinç et al. (2015). The scale consists of 16 items and has two subdimensions. The first eight items measure the individual's level of distance from religious belief (nonreligious), whereas the last eight items assess the nonspiritual dimension. The items are rated on a five-point Likert scale. Participants are asked to indicate their level of agreement with each item on a scale ranging from 1 (not at all suitable for me) to 5 (very suitable for me). Items 4 and 7 are reverse-scored. Therefore, responses to these items are reverse-coded during the scoring process. The total scale score is calculated by taking the mean of all items. Accordingly, an overall NRNS (Nonreligious–Nonspiritual) score is obtained for each participant. Scores on the scale range from 1 to 5. Lower scores indicate higher levels of religiosity and spirituality, whereas higher scores indicate stronger tendencies toward being nonreligious and nonspiritual.

Inner Peace Scale

In this study, the Inner Peace Scale developed by Xi and Lee (2021) was used to determine individuals' levels of inner peace. The Turkish validity and reliability study of the scale was conducted by Seki et al. (2022). The scale consists of nine items and three subdimensions. These subdimensions are Acceptance of Loss (Items 1, 2, and 3), Inner Balance/Calmness (Items 4, 5, and 6), and Transcendence of Hedonism and Materialism (Items 7, 8, and 9). The scale items are rated using a five-point Likert-type format. Participants are asked to indicate their level of agreement with each statement on a scale ranging from 1 (almost never) to 5 (almost always). Items 1, 2, 3, 7, 8, and 9, which express inner peace negatively, are reverse-scored. An increase in the total score obtained from the scale indicates a higher level of inner peace.

Childhood Trauma Questionnaire

In this study, the Childhood Trauma Questionnaire was used to assess individuals' experiences of abuse and neglect during childhood. The scale was originally developed by Bernstein et al. (1994) to identify traumatic experiences that individuals were exposed to before the age of 20. Subsequently, the scale was revised by Şar et al. (2021) and reorganized into its 33-item form. The scale consists of six subdimensions: physical abuse, physical neglect, emotional abuse, emotional neglect, sexual abuse, and overprotection–overcontrol. The items are evaluated using a five-point Likert-type scale. Participants are asked to indicate how frequently they were exposed to each experience on a scale ranging from 1 (never) to 5 (very often) (Şar et al., 2020). Higher total scores obtained from the scale indicate higher levels of exposure to childhood trauma.

Population and Sample

The population of this study consists of individuals aged 18 and above living in Türkiye. Since the population encompasses a very large group, a sampling method was employed in the study. Non-probability sampling methods were utilized, as reaching the entire population was not feasible due to constraints such as time, cost, and accessibility (Gegez, 2010). Accordingly, convenience sampling, one of the non-probability sampling techniques, was used in the study. Convenience

sampling refers to an approach in which a sample is selected from individuals who are accessible to the researcher and voluntarily agree to participate in the study (Erkuş, 2011).

The sample size table proposed by Sekaran (2000) was used to determine the minimum sample size required for the study. According to this table, a minimum of 384 participants is recommended to obtain reliable results in populations of 100,000 or more individuals. Within the scope of this study, data obtained from a total of 474 participants were analyzed. Since this number exceeds the recommended minimum sample size, the sample size of the study was considered adequate.

Table 1. Demographic Characteristics of the Participants

Variable	n	%		
Female	320	67.5		
Male	154	32.5		
Variable	Mean	SD	Min	Max
Age	33.30	9.53	18	60

Note. N = 474; Mean = Mean; SD = Standard Deviation.

A total of 474 participants were included in the study. Of the participants, 67.5% were female (n = 320) and 32.5% were male (n = 154). The mean age of the participants was 33.30, with a standard deviation of 9.53. Participants' ages ranged from 18 to 60 years.

Ethics Statement

This study was reviewed and approved by the Scientific Research and Publication Ethics Committee of Kahramanmaraş İstiklal University. The required ethical approval for the study was granted by Decision No. 2025/15-14 dated 26.12.2025. The research process was conducted in accordance with the principles and regulations specified in the ethics committee approval. Participation in the study was entirely voluntary, and all data obtained were used solely for scientific purposes.

Methods Used for Data Analysis

The data obtained in the study were analyzed using the SPSS 26 statistical software package. Cronbach's alpha coefficient was calculated to determine the internal consistency of the scales used in the study. Skewness and kurtosis values were examined to assess the normality of the data distribution. Frequency and percentage distributions were used to describe the demographic characteristics of the participants. Descriptive statistics were employed to calculate the mean and standard deviation values of the scales. Correlation analysis was conducted to examine the direction and strength of the relationships among the variables, and correlation coefficients (r) were reported. To examine the moderating relationships among the variables included in the research model, the PROCESS Macro developed by Andrew F. Hayes was utilized. Moderation analysis was performed using this macro, which operates within the SPSS environment, and Model 1 was selected for the analyses.

Results

Descriptive Statistics for the Scales

Table 2 presents the mean scores, standard deviations, skewness and kurtosis values, and reliability coefficients of the scales.

Table 2. Descriptive Statistics and Reliability Coefficients of the Scales

Scale	Number of Items	Mean	SD	Skewness	Kurtosis	Cronbach's α
Childhood Trauma	33	49.14	12.92	1.18	1.43	.91
Inner Peace	9	23.83	5.96	0.06	0.24	.78
Unbelief	16	34.77	13.16	1.13	1.90	.95

Note. Mean = Mean; SD = Standard Deviation.

An examination of the descriptive statistics for the scales used in the study indicated that the mean total score for the Childhood Trauma Scale was 49.14 (SD = 12.92), the mean score for the Inner Peace Scale was 23.83 (SD = 5.96), and the mean score for the Unbelief Scale was 34.77 (SD = 13.16). To assess the normality of the data distribution, skewness and kurtosis values were examined. Since these values fell within the range of ± 3 , the data were considered to be normally distributed (Hopkins et al., 1990). Reliability analyses revealed Cronbach's α values of .91 for the Childhood Trauma Scale, .78 for the Inner Peace Scale, and .95 for the Unbelief Scale. These values indicate that the measurement instruments used in the study possess adequate internal consistency. It is generally accepted that a Cronbach's alpha value between .70 and .90 indicates high reliability, whereas values of .90 and above indicate very high reliability (Özdamar, 2017).

Correlation Results for the Study Variables

Table 3 presents the correlation results among the variables examined in the study.

Table 3. Pearson Correlation Coefficients Among Childhood Trauma, Unbelief, and Inner Peace

Variables	1	2	3
1. Childhood Trauma	—		
2. Unbelief	.252**	—	
3. Inner Peace	-.341**	-.211**	—

Note. $p < .01$.

According to the results of the Pearson correlation analysis, a positive and significant relationship was found between childhood trauma and the tendency toward unbelief ($r = .252$, $p < .01$). This finding indicates that an increase in traumatic experiences during childhood is associated with an increase in individuals' tendency toward unbelief.

A negative and significant relationship was also found between childhood trauma and inner peace ($r = -.341$, $p < .01$). Accordingly, as traumatic experiences during childhood increase, individuals' levels of inner peace decrease.

In addition, a negative and significant relationship was found between the tendency toward unbelief and inner peace ($r = -.211$, $p < .01$). This finding suggests that as the level of unbelief increases, individuals' levels of inner peace tend to decrease.

Overall, the findings indicate that childhood trauma may be associated with both individuals' religious orientations and their psychological well-being. In particular, an increase in traumatic experiences appears to be associated with a greater tendency toward unbelief while simultaneously reducing individuals' levels of inner peace.

Results Concerning the Moderating Role of Inner Peace

Table 4 presents the results regarding the moderating role of inner peace in the relationship between childhood trauma and unbelief.

Table 4. The Moderating Role of Inner Peace in the Relationship Between Childhood Trauma and Unbelief

Variable	B	SE	β	t	p
Constant	1.58	12.18	—	0.13	.897
Childhood Trauma	0.80	0.22	.41	3.61	< .001
Inner Peace	1.02	0.50	.15	2.06	.041
Trauma $\times$ Inner Peace	-0.03	0.01	-.22	-2.80	.006

Model fit: $R^2 = .11$, $F = 9.65$, $p < .001$. ΔR^2 for the interaction = .03.

Note. B = unstandardized regression coefficient; SE = standard error; β = standardized coefficient. The interaction term was obtained by multiplying childhood trauma and inner peace.

A moderation analysis was conducted to examine the moderating role of inner peace in the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief. The results indicated that the overall model was statistically significant ($R^2 = .11$, $p < .001$).

According to the regression results, childhood trauma significantly and positively predicted the tendency toward unbelief ($B = 0.80$, $p < .001$). Accordingly, as traumatic experiences during childhood increased, individuals' tendency toward unbelief also increased. Inner peace was also found to have a significant effect on unbelief ($B = 1.02$, $p < .05$).

The main finding of the moderation analysis was that the interaction term between trauma and inner peace was statistically significant ($B = -0.03$, $p < .01$). This finding indicates that inner peace plays a moderating role in the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief. The negative interaction coefficient suggests that as the level of inner peace increases, the effect of childhood trauma on unbelief weakens.

These results suggest that inner peace may function as a psychological buffering mechanism that can mitigate the negative effects of traumatic experiences on individuals' religious orientations.

Discussion and Conclusion

This study examined the relationships among childhood trauma, the tendency toward unbelief, and inner peace, and tested the moderating role of inner peace in the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief. The findings indicated that all of the research hypotheses were supported. In this section, the findings are interpreted within the framework of the relevant literature.

The first hypothesis of the study predicted a positive and significant relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief. The analyses revealed a positive and significant relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief. However, although the relationship was statistically significant, the correlation coefficient ($r = .25$) indicated that the association was weak rather than strong. This finding is consistent with the results of many previous studies. One possible explanation for this result is that individuals who experience various traumatic events during childhood may develop a sense of distrust toward the society, humanity, and the world

in which they live. Such negative relational experiences may also be reflected in the relationship individuals establish with religion. On the other hand, the relatively weak strength of the relationship ($r = .25$) may be explained by the fact that some individuals who experience trauma turn more strongly toward religion and God rather than distancing themselves from them.

In the psychology of religion literature, it is frequently emphasized that individuals' relationships with God may be associated with their early-life experiences. In this context, childhood experiences are considered to play an important role in the formation of God images. Explanations based on attachment theory point to two primary models for interpreting this relationship. According to the correspondence model, the attachment patterns individuals develop with their parents are reflected in a similar manner in their relationship with God. In contrast, the compensation model suggests that neglect, abuse, or traumatic experiences during childhood may create an attachment deficit, which may subsequently be compensated for by perceiving God as a secure attachment figure. Therefore, childhood experiences provide an important theoretical framework for understanding individuals' relationships with God (Kirkpatrick & Shaver, 1990; Kirkpatrick, 2005). Nevertheless, it should be noted that not every individual who experiences trauma develops a tendency toward unbelief. On the contrary, some individuals may turn more strongly toward religion and God. Within the psychology of religion, the assumption that nonbelievers necessarily have traumatic backgrounds is not accurate. For many individuals, religion may serve as a meaningful refuge for coping with emotional suffering.

At this point, the influence of childhood on personality development should also be considered. Childhood represents a challenging developmental period for the individual and includes many critical stages between the ages of 0 and 18. Negative experiences during this period may contribute to the formation of enduring personality patterns. Such experiences may shape the patterns that become integrated into the self during the process of identity formation. According to many psychological approaches, a substantial portion of personality develops between the ages of 0 and 7. Exposure to traumatic experiences such as violence, neglect, sexual abuse, or economic abuse during this period may significantly affect personality development. According to schema therapy in particular, early childhood is the period during which maladaptive schemas are formed. These schemas may continue to develop throughout adolescence. Schema therapy suggests that maladaptive schemas generally emerge when children's basic emotional needs are not adequately met. Traumatic experiences play an important role in the development of these schemas. For example, the emotional deprivation schema may develop as a result of traumatic experiences. Individuals with this schema may have difficulty forming emotional bonds and experiencing closeness. This situation may also influence the relationship individuals establish with religion and God.

The second hypothesis predicted a negative relationship between childhood trauma and inner peace. The findings demonstrated a negative and significant relationship between childhood trauma and inner peace. This finding is consistent with studies showing that traumatic experiences such as neglect and abuse during childhood may have long-term effects on individuals' psychological well-being. The literature frequently emphasizes that traumatic experiences may weaken individuals' systems of meaning, emotional regulation capacities, and sense of psychological coherence (Park, 2013). In this context, traumatic experiences may reduce individuals' levels of inner peace and negatively affect their psychological well-being.

The third hypothesis predicted a significant relationship between the tendency toward unbelief and inner peace. The findings revealed a negative relationship between unbelief and inner peace. This result is consistent with studies suggesting that religious beliefs may be associated with individuals' psychological well-being and sense of existential meaning. In the psychology of religion

literature, religious beliefs are frequently described as important resources that help individuals find meaning in life, develop hope, and cope with stress (Pargament, 1997). In this context, the weakening of religious belief or an increase in the tendency toward unbelief may be associated with a decline in individuals' sense of existential meaning and levels of inner peace.

The fourth and most important hypothesis predicted that inner peace would play a moderating role in the relationship between childhood trauma and the tendency toward unbelief. The results of the moderation analysis demonstrated that childhood trauma was a stronger predictor of unbelief among individuals with lower levels of inner peace. In contrast, as the level of inner peace increased, the effect of trauma on unbelief weakened. This finding suggests that inner peace may function as a psychological buffering mechanism that mitigates the impact of traumatic experiences on individuals' religious orientations. The psychology of religion literature frequently emphasizes that individuals' psychological and existential resources may shape the effects of traumatic life experiences on religious belief (Park, 2013; Exline et al., 2011). From this perspective, individuals with higher levels of inner peace may be more resilient in maintaining their religious meaning systems despite traumatic experiences.

Overall, the findings of this study indicate that childhood trauma is closely associated with both individuals' religious orientations and their psychological well-being. At the same time, the results demonstrate that the effects of trauma on religious orientation do not manifest in the same way for every individual and that individuals' psychological resources may substantially shape this process. Traumatic experiences often occur within individuals' closest social environments, including parents, siblings, relatives, teachers, peers, and other close social relationships. Events such as sexual abuse also frequently occur within close social circles and may therefore result in deeper psychological consequences. Because such traumas are perpetrated by individuals who are expected to provide trust and protection, they may generate profound feelings of distrust toward life and social relationships.

In conclusion, many different factors may contribute to an individual raised within a religious culture becoming an unbeliever. In most cases, unbelief cannot be reduced to a single cause. According to Yapıcı (2007), any one of these factors may, by itself, function as a sufficient cause. In this context, childhood trauma, which can be considered one of these factors, emerges as a variable associated with the tendency toward unbelief.

www.turkishstudies.net/religion

Turkish Studies - Comparative Religious Studies

eISSN: 2667-5544

ANKARA SCIENCE
UNIVERSITY

Çocukluk Çağı Travmaları ve İnançsızlık Eğilimi: İç Huzurun Düzenleyici Rolü

Giriş

Çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimlerin bireylerin psikolojik gelişimleri ve yaşamlarının ilerleyen dönemlerindeki tutum ve yönelimleri ile ilişkili olabileceği birçok çalışmada ele alınmıştır. Özellikle çocukluk çağı travmalarının bireylerin dini yaşamları, maneviyat düzeyleri ve dini başa çıkma biçimleri ile bağlantılı olabileceğini ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Kosarkova vd., 2020; Walker vd., 2009). Din psikolojisi literatüründe travmatik yaşam deneyimlerinin bireylerin Tanrı algıları, dini yönelimleri ve anlam dünyaları ile ilişkili olabileceği de sıklıkla dile getirilmektedir. Bununla birlikte literatür incelendiğinde travma ile dini inanç arasındaki ilişkinin her bireyde aynı biçimde ortaya çıkmadığı görülmektedir. Bazı bireylerde travmatik deneyimlerin dini yönelimleri zayıflatabildiği, bazı bireylerde ise dini inançların güçlenmesine katkıda bulunabildiği ifade edilmektedir (Leo vd., 2021).

Bireylerin psikolojik iyi oluşlarının önemli göstergelerinden biri olarak değerlendirilen iç huzur, yaşam deneyimlerinin anlamlandırılması ve psikolojik dengenin korunmasıyla ilişkili bir değişken olarak görülmektedir. Bu bağlamda iç huzur düzeyinin, bireylerin zorlayıcı yaşam deneyimleri karşısındaki tutumlarını ve yönelimlerini etkileyebilecek bir unsur olabileceği düşünülebilir. Bununla birlikte literatürde çocukluk çağı travmaları, inançsızlık eğilimi ve iç huzur değişkenlerinin birlikte ele alındığı çalışmaların oldukça sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum söz konusu değişkenler arasındaki ilişkilerin daha bütüncül bir bakış açısıyla incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Bu araştırma, çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkiyi incelemeyi ve iç huzurun bu ilişkide düzenleyici bir rolünün olup olmadığını test etmeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle çalışmanın, çocukluk çağı travmaları, inançsızlık eğilimi ve iç huzur arasındaki ilişkilerin anlaşılmasına katkı sağlayabilecek bazı bulgular ortaya koyması beklenmektedir.

Çocukluk Çağı Travmaları

Çocukluk çağı travmaları, çoğu zaman çocuğa en yakın kişiler tarafından gerçekleştirilebilmesi, tekrar edebilme özelliği taşıması ve bireyin yaşamının ilerleyen dönemlerini de etkileyebilecek kalıcı sonuçlar doğurabilmesi nedeniyle tanımlanması ve müdahale edilmesi güç travmatik yaşantılar arasında yer almaktadır (Yılmaz vd., 2003; Johnson, 2000). Çocukluk çağı travmalarının her kültürde, farklı sosyal sınıflarda, çeşitli etnik gruplarda ve farklı sosyoekonomik düzeylerde ortaya çıkabildiği bilinmektedir (Bostancı vd., 2006). İstismar ve ihmalin farklı biçimleri yalnızca aileleri değil, aynı zamanda toplumu, sosyal hizmet kurumlarını, hukuk sistemini, eğitim kurumlarını ve çalışma yaşamını da etkileyen önemli bir halk sağlığı sorunu olarak değerlendirilmektedir (Taner ve Gökler, 2004; Akduman vd., 2005). Bu bağlamda çocuk istismarı ve ihmalinin hem bireysel hem de toplumsal sonuçları olan önemli bir sorun olduğu görülmektedir.

Çocuk istismarı ve ihmali, çocuğun fiziksel ve psikolojik sağlığını olumsuz etkileyen ve bireyin yaşamı boyunca kalıcı sonuçlar doğurabilen önemli bir sağlık sorunu olarak değerlendirilmektedir (Güler vd., 2002). İhmal ile istismar arasındaki temel fark ise ihmalin daha çok pasif bir davranış biçimini ifade etmesi, istismarın ise çocuğa yönelik aktif zarar verici davranışları içermesidir (Aral ve Gürsoy, 2001).

Ruh sağlığı alanında gerçekleştirilen bir çalışmada depresyon tanısı alan bireylerin %55,5'inin, bipolar bozukluğu olanların %61,8'inin, şizofreni tanısı alanların %47,2'sinin ve sağlıklı bireylerin %20,5'inin yaşamlarının erken dönemlerinde en az bir travmatik yaşantı bildirdiği belirlenmiştir. Aynı çalışmada klinik gruplarda en sık bildirilen çocukluk çağı travmalarının fiziksel ihmal ve duygusal ihmal olduğu, buna karşılık cinsel istismar ve fiziksel istismar deneyimlerinin daha düşük oranlarda bildirildiği ifade edilmektedir (Xie vd., 2018).

Literatürde çocukluk çağı travmalarının yaygınlığına ilişkin çalışmalar incelendiğinde, duygusal istismar ve ihmalin çocuklara yönelik kötü muamele biçimleri arasında görece daha az araştırılmış olmasına rağmen en yaygın görülen türlerden biri olabileceği belirtilmektedir (Wright vd., 2009). Nitekim duygusal istismarın en yaygın çocukluk çağı travması olduğu; bunu sırasıyla fiziksel istismar, aile içi şiddete maruz kalma, ihmal ve cinsel istismarın izlediği ifade edilmektedir. Ayrıca duygusal istismar çoğu zaman diğer kronik istismar türlerine eşlik etmekte ve fiziksel ya da cinsel istismar ile karşılaştırıldığında birçok toplumda daha yaygın görüldüğü bildirilmektedir (Gökler, 2006; UNICEF, 2012).

Çocukluk Çağı Travmaları ve Dinî İnanç

Çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimlerin bireylerin inanç sistemleri ve dünya görüşleri üzerinde etkili olabileceği çeşitli çalışmalarda ele alınmıştır. Perkins ve Allen (2006) tarafından gerçekleştirilen çalışmada çocukluk döneminde fiziksel istismar deneyimi bulunan bireylerin bazı paranormal inançlara daha yüksek düzeyde yöneldikleri bulunmuştur. Araştırma bulguları, bazı inanç sistemlerinin bireylere kontrol duygusu sağlayarak travmatik deneyimlerin yarattığı stresle başa çıkmada işlev görebileceğini göstermektedir. Kosarkova ve arkadaşları (2020a) tarafından gerçekleştirilen çalışmada çocukluk travması deneyimlerinin maneviyat düzeyi ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Araştırma sonuçları, çocukluk travması yaşayan bireylerde özellikle “manevi fakat dinî olmayan” kimlik ile daha yüksek düzeyde ilişkiler bulunduğunu göstermektedir. Kosarkova ve arkadaşları (2020b) tarafından yapılan çalışmada çocukluk travmasının olumsuz dinî başa çıkma stratejileri ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre çocukluk travmasına maruz kalan bireyler Tanrı'yı daha mesafeli veya daha az sevgi dolu olarak algılama eğilimi gösterebilmekte ve bu durum olumsuz dinî başa çıkma stratejilerinin daha fazla kullanılmasına yol açabilmektedir. Çocukluk travması ile Tanrı tasavvuru arasındaki ilişkiyi inceleyen bir diğer çalışmada ise çocukluk travması deneyimi yaşayan bireylerin Tanrı'yı sevgi dolu ve affedici bir varlık olarak tanımlama olasılıklarının daha düşük olduğu bulunmuştur (Kosarkova vd., 2020c). Benzer şekilde çocukluk travmaları ile dinî ve manevi mücadeleler arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalar da bu deneyimlerin bireylerin dinî yaşamlarında çeşitli çatışmalar ve sorgulamalarla ilişkili olabileceğini göstermektedir (Janů vd., 2022). Walker ve arkadaşları (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada çocukluk dönemi kişilerarası travmalarının travma sonrası stres belirtileri ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Araştırma ayrıca dinî başa çıkma biçimlerinin psikolojik dayanıklılık ve travma sonrası stres belirtileri ile ilişkili olabileceğini göstermektedir. Benzer şekilde Reinert ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan çalışmada erken dönem travma deneyimi yaşayan bireylerde affetme, şükran ve pozitif dinî başa çıkma gibi faktörlerin ruh sağlığı açısından koruyucu bir rol oynayabileceği belirtilmiştir. Travma ile dinî inanç arasındaki ilişkileri inceleyen literatür taramaları da travmatik deneyimlerin bireylerin dinî inançlarında farklı yönlerde değişimlere yol açabildiğini göstermektedir. Bazı bireylerde travma sonrasında dinî inançların güçlenebildiği, bazı bireylerde ise dinî inançların zayıflayabildiği

belirtilmektedir (Leo vd., 2021). Çocukluk dönemindeki travmatik yaşantıların dindarlık üzerindeki olumsuz etkisini ortaya koyan araştırmalardan birinde, çocuklukta cinsel istismara maruz kalan bireylerin, böyle bir deneyim yaşamayan ya da cinsel ilişki içermeyen cinsel tacize maruz kalan bireylere kıyasla herhangi bir dine bağlı olmama ve dini pratikleri yerine getirmeme eğilimlerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Finkelhor vd., 1989). Bununla birlikte bazı araştırmalar, cinsel istismar deneyimi yaşayan bazı kadınların dini inançlarından uzaklaşmak yerine bu inançları yaşadıkları olumsuz deneyimi anlamlandırmada bir kaynak olarak kullandıklarını göstermektedir. Bu bağlamda katılımcılar, dini inançlarının kendilerini suçlama eğiliminden uzaklaşmalarına ve yaşamlarında anlam ile amaç bulmalarına yardımcı olduğunu ifade etmişlerdir (Valentine ve Feinauer, 1993).

Bu bulgular, travmatik deneyimlerin yalnızca psikolojik iyi oluşu değil, aynı zamanda bireyin inanç sistemlerini ve anlam dünyasını da etkileyebileceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte literatürde travma ile dinî inanç arasındaki ilişkinin her zaman aynı yönde olmadığı da vurgulanmaktadır. Benzer biçimde çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimlerin bireylerin dinî yönelimleri ve pratikleri üzerinde farklı etkiler yaratabildiğini ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır. Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, çocukluk çağı travmaları ile dinî inanç ve maneviyat arasındaki ilişkinin tek yönlü değil, oldukça karmaşık ve çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

Çocukluk Çağı Travmaları ve Tanrı Tasavvuru

Çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimlerin, bireyin yetişkinlikteki dindarlık düzeyi ve Tanrı ile kurduğu ilişki üzerinde etkili olup olmadığını inceleyen çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Bu çalışmaların önemli bir bölümü Batı toplumlarında ve çoğunlukla Hristiyan örneklemeler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Konuya ilişkin 34 araştırmanın değerlendirildiği bir gözden geçirme çalışmasında, incelenen çalışmaların büyük kısmında çocukluk çağı travmatik deneyimlere maruz kalan bireylerin dini yaşamdan ve dini uygulamalardan uzaklaşma eğilimi gösterdikleri belirlenmiştir. Buna karşılık, araştırmaların sınırlı bir bölümünde çocukluk çağı travmaları ile daha yüksek dindarlık düzeyi arasında ilişki bulunduğu da rapor edilmiştir (Walker vd., 2009). Çocukluk travması ile Tanrı tasavvuru arasındaki ilişkiyi inceleyen bir diğer araştırmada ise çocukluk travması deneyimi yaşayan bireylerin Tanrı'yı sevgi dolu ve affedici bir varlık olarak tanımlama olasılıklarının daha düşük olduğu bulunmuştur (Kosarkova vd., 2020c). Benzer şekilde çocukluk travmaları ile dinî ve manevi mücadeleler arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalar da bu deneyimlerin bireylerin dinî yaşamlarında çeşitli çatışmalar ve sorgulamalarla ilişkili olabileceğini göstermektedir (Janů vd., 2022). Travmatik yaşantılar ile dindarlık arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların önemli bir kısmı, dindarlığın bu tür deneyimlerden olumsuz yönde etkilenebileceğine işaret etmektedir. Örneğin Reinert ve Edward (2009), çocukluk döneminde maruz kalınan sözel, fiziksel ve cinsel istismar türlerinin sevgi temelli Tanrı imajı ile olumsuz, buna karşılık uzak ve kontrol edici Tanrı imajı ile olumlu yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Hall (1995) tarafından yürütülen bir çalışmada ise cinsel istismara maruz kalmış kadınların manevi işlevsellik düzeylerinin, cinsel istismar öyküsü bulunmayan klinik grup ve klinik olmayan grupla karşılaştırıldığında daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, cinsel istismar geçmişi olan kadınların Tanrı tarafından kabul edilme ve sevilme algılarının ve Tanrı'nın planına güven düzeylerinin diğer gruplara göre daha zayıf olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra bazı araştırmalar, çocukluk çağı travmalarına maruz kalan bireylerin Tanrı'yı daha çok cezalandırıcı, adaletsiz, korkutucu ve uzak bir varlık olarak algılama eğiliminde olduklarını da ortaya koymaktadır (Kane, vd., 1993; Pritt, 1998). Bununla birlikte, çocukluk çağı kötü muamelesinin diğer türlerini inceleyen çalışmaların sayısı görece sınırlıdır (Bierman, 2005; Reinert ve Edwards, 2009; Waldron vd., 2018). Ancak mevcut bulgular, duygusal, fiziksel ve sözel istismarın da dindarlık ve Tanrı imgesi üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğini

göstermektedir. Tanrı'ya ilişkin örtük imgenin oluşum süreçleri, bireyin çocukluk döneminde maruz kaldığı muameleden hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Çocukluk çağı kötü muamelesi ile dindarlık/maneviyat arasında olumsuz bir ilişki bulunduğu görülmekte ve çocukluk döneminde istismara maruz kalan birçok bireyin Tanrı'yı sevgisiz ya da uzak bir varlık gibi daha olumsuz bir şekilde algılama eğiliminde olduğu belirtilmektedir (Kennedy ve Drebing, 2002; Bierman, 2005). Bugüne kadar yapılan araştırmaların büyük bir bölümü özellikle dindarlık ile çocukluk çağı cinsel istismarı arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Bu çalışmalarda, istismar mağdurlarının Tanrı ya da daha yüksek bir güç ile kurdukları ilişkinin zedelendiği ve ruhsal iyi oluş düzeylerinin daha düşük olduğu rapor edilmiştir. Ayrıca bu bireylerin Tanrı tarafından sevildiklerini ve kabul edildiklerini hissetme olasılıklarının daha düşük olduğu da belirtilmektedir (Gall, 2006; Gall vd., 2007). Bunun yanı sıra, istismar mağdurlarının Tanrı'yı öfkeli, yargılayıcı ya da ilgisiz gibi olumsuz özelliklerle tanımladıkları, Tanrı'nın sevgisini ve merhametini kabul etmekte güçlük yaşadıkları ve Tanrı'ya yönelik olumsuz duygular bildirdikleri de ifade edilmiştir (Kam, 2018).

Tanrı tasavvuruna ilişkin bu olumsuz algıların oluşumunda bireylerin erken dönem ilişkisel deneyimlerinin de önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Bu bağlamda bazı çalışmalar, travmatik deneyimlerin bireylerin Tanrı'ya yönelik duygusal tepkileri üzerinde de belirleyici olabileceğini göstermektedir. Ancak literatürde yalnızca cinsel istismar değil, diğer kötü muamele türlerinin de dinî yaşam üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmaların sayısının sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu nedenle çocukluk çağı travmaları ile dinî yaşam arasındaki ilişkilerin farklı boyutlarıyla ele alınması literatür açısından önemli görülmektedir.

İç Huzur

Çocukluk çağı travmalarının bireylerin psikolojik iyi oluşu üzerindeki etkilerini anlayabilmek için, literatürde önemli bir kavram olan iç huzur olgusunun ele alınması da önem taşımaktadır.

Literatürde huzur kavramı, bireyin dini inançlarından bağımsız olarak yaşamda anlam duygusu geliştirmesi, içsel bir sükûnet deneyimlemesi ve yaşamın amacına ilişkin değerlendirmelerde bulunabilmesiyle ilişkilendirilmektedir (García-Jimenez vd., 2014). Bu bağlamda huzurun önemli bileşenlerinden biri olan iç huzur, bireyin kendisiyle uyum içinde olması, sakinlik ve içsel denge duygusu yaşaması şeklinde tanımlanmaktadır (Laozi, 1988). İç huzurun oluşumunda sevgi, farkındalık ve şefkat gibi değerlerin temel bir rol oynadığı belirtilmekte (Davis ve Thompson, 2015) ve bu durumun bireylerin yaşam olaylarına karşı daha esnek bir bakış açısı geliştirmelerine katkı sağladığı ifade edilmektedir. Ayrıca iç huzurun, olumsuz bilişsel değerlendirmelerin azalmasına ve olumlu duyguların güçlenmesine yardımcı olduğu da vurgulanmaktadır (Ge vd., 2020). Bu bağlamda bireyin yaşamı anlamlandırma biçimi ve değerler sistemi de iç huzurun oluşumunda belirleyici bir rol oynayabilmektedir.

İç huzur yalnızca bireyin içsel deneyimleriyle sınırlı olmayan, aynı zamanda genel psikolojik iyi oluş ile de yakından ilişkili bir kavramdır. İç huzur durumunda bireylerin olumlu duyguları daha sık deneyimlediği, olumsuz duyguların ise daha sınırlı düzeyde yaşandığı ve yaşam doyumunun daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda iç huzur, bireyin mutluluk ve memnuniyet gibi olumlu duygu durumlarının varlığına ve depresyon ile kaygı gibi olumsuz duyguların görece düşük düzeyde olmasına bağlı olarak kendi iyi oluşuna ilişkin düşünce ve duygularını değerlendirmesiyle ilişkilidir (Moriyama vd., 2019; Karakaş, 2017).

İç huzur kavramının yalnızca psikolojik yaklaşımlarda değil, farklı düşünce ve felsefi geleneklerde de önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Farklı düşünce geleneklerinde de iç huzura önemli bir yer verilmektedir. Örneğin Budizm'de iç huzur insan yaşamının temel unsurlarından biri olarak görülürken (Liu vd., 2015), Taoist düşüncede iç huzura ulaşmak bireyin nihai hedeflerinden biri olarak kabul edilmektedir (Lee vd., 2013). Varoluşçu bir bakış açısından değerlendirildiğinde ise

iç huzur, ölüm olgusuyla başa çıkmada anlamlı ve doyumlu bir yaşam sürmenin önemini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, yaklaşan ölüm tehdidini inkâr eden savunmacı tutumlar geliştirmek yerine yaşamı anlamlı biçimde sürdürmeyi ve iç huzur içinde ölümü karşılamayı ifade etmektedir (Van der Kaap-Deeder vd., 2020).

İç huzur, insan doğasında arzu edilen bir durum olarak görülmekte ve bu nedenle hem dindar hem de dindar olmayan bireyler açısından ulaşılması hedeflenen önemli bir yaşam amacı olarak değerlendirilmektedir (Keskin, 2016). İç huzur duygusunun varlığı, bireylerin yaşamda karşılaştıkları güçlükler ve stres yaratan olaylarla daha dayanıklı bir biçimde başa çıkabilmelerine katkı sağlamaktadır (Canada vd., 2008). Buna karşılık iç huzurun eksikliği, bireylerde sürekli bir tatminsizlik hissinin ortaya çıkmasına yol açmakta, kişiler daha büyük, daha çekici, daha hızlı ya da daha dikkat çekici olanı arama eğilimine yönelerek sürekli bir arayış içerisinde olabilmektedirler (Wapner, 2013). Bu nedenle iç huzur, bireyin yaşamındaki anlam arayışı ve psikolojik denge ile yakından ilişkili önemli bir yaşam amacı olarak değerlendirilmektedir.

İnançsızlık

Din psikolojisi literatüründe son yıllarda giderek daha fazla dikkat çeken konulardan biri de bireylerin dinî inançlardan uzaklaşma süreçleri ve inançsızlık eğilimidir. Türkiye’de dinden ayrılma, din değiştirme, dinî şüphe ya da dinî inkâr gibi konular üzerine çeşitli araştırmalar yapılmış olsa da ateizm ve inançsızlığın psikolojik boyutunu doğrudan inceleyen çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir (Sevinç, 2013). İnançsızlık meselesi çoğu zaman felsefe alanında ele alınırken, din bilimleri ve özellikle din psikolojisi literatüründe görece daha az incelenmiştir. Bununla birlikte küresel ölçekte gerçekleştirilen araştırmalar, inançsızlık oranlarının özellikle modern toplumlarda dikkat çekici bir artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle Batı toplumlarında, inançsızlık oranlarının diğer dinî aidiyetlere kıyasla daha hızlı arttığı, buna paralel olarak geleneksel dinî bağlılıkların ise azalma eğilimi gösterdiği belirtilmektedir. Türkiye’de inançsız bireylerin oranı Batı toplumlarıyla karşılaştırıldığında daha düşük görünse de dinin toplumsal öneminin bazı Müslüman toplumlara kıyasla görece daha sınırlı olduğu ifade edilmektedir (Sevinç vd., 2015). Bu gelişmeler, inançsızlık olgusunun, ortaya çıkış nedenleri ve gelişim süreçleriyle birlikte din psikolojisi araştırmaları açısından giderek daha fazla önem kazandığını göstermektedir.

Türkiye bağlamında yapılan bazı ampirik araştırmalar da genç yetişkinler arasında inançsızlık eğiliminin belirli bir düzeyde görünür olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan araştırmalarda, 18-40 yaş arası genç yetişkinlerde “Allah’a kesinlikle inanıyorum” diyenlerin oranı %80’dir (Avan ve Kayıklık, 2022). Yine başka bir araştırmada genç yetişkin bireylerden Müslüman değilim diyenlerin oranı %13’tür (Avan, 2025). Bu araştırmalar inançsızlık oranının Türkiye’de çok düşük düzeyde olmadığını göstermektedir. Bununla birlikte inançsızlık eğiliminin toplum içinde her zaman açık biçimde ifade edilemeyebileceği de dikkate alınması gereken bir durumdur. İnançsız bireyler, damgalanma, toplumsal baskı ya da aile baskısı gibi nedenlerle inançsızlıklarını açık biçimde ifade etmekten kaçınabiliyor olabilirler. Bu bağlamda bireylerin psikolojik iyi oluşları ve iç huzur düzeyleri, inançla ilişkili deneyimlerin anlaşılmasında önemli bir değişken olarak değerlendirilebilir. İç huzur, bireyin yaşamında anlam duygusu geliştirmesi, duygusal denge kurabilmesi ve yaşam olayları karşısında psikolojik bir sükûnet yaşayabilmesi ile ilişkilendirilen bir durumdur. Öte yandan bireylerin erken dönem yaşantıları da psikolojik süreçlerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle çocukluk çağı travmaları, bireyin duygusal gelişimini, güven duygusunu ve yaşamla kurduğu ilişkiyi etkileyebilen deneyimler arasında yer almaktadır. Bu tür deneyimlerin ilerleyen yaşam dönemlerinde bireyin iç huzur düzeyi ve psikolojik iyi oluşu üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle çocukluk çağı travmaları, iç huzur ve inançsızlık eğilimi gibi değişkenlerin birlikte ele alınması din psikolojisi araştırmaları açısından anlamlı bir araştırma alanı oluşturmaktadır.

Türkiye bağlamında özellikle genç yetişkinler arasında inançsızlık eğiliminin daha görünür hâle gelmesi, bu değişkenlerin birlikte ele alınmasını daha da önemli hâle getirmektedir. Bununla birlikte mevcut literatür incelendiğinde, söz konusu değişkenlerin birlikte ele alındığı çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir.

Yöntem

Bu araştırma, 10.02.2026 ile 10.03.2026 tarihleri arasında online ve yüz yüze olarak Türkiye’de 18 yaş üstü kişiler üzerinde yapılmıştır.

Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkide iç huzurun düzenleyici rolünü incelemektir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu kapsamda çocukluk çağı travmaları bağımsız değişken, inançsızlık eğilimi bağımlı değişken ve iç huzur ise düzenleyici değişken olarak ele alınmıştır. Düzenleyici etki, iki değişken arasındaki ilişkinin üçüncü bir değişkenin farklı düzeylerine bağlı olarak değişmesi durumunu ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle düzenleyici değişken, bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki ilişkinin yönünü ya da gücünü etkileyebilen bir değişken olarak tanımlanmaktadır (Baron ve Kenny, 1986; Frazier vd, 2004). Düzenleyici etkinin incelenmesinde, bağımsız değişken ile düzenleyici değişkenin çarpılması yoluyla oluşturulan etkileşim terimi modele dahil edilmektedir. Elde edilen etkileşim değişkeninin istatistiksel olarak anlamlı bulunması durumunda düzenleyici etkinin varlığından söz edilebilmektedir (Baron ve Kenny, 1986). Bu araştırma kapsamında oluşturulan modelde çocukluk çağı travmalarının inançsızlık eğilimi üzerindeki etkisinin, bireylerin iç huzur düzeyine bağlı olarak farklılaşabileceği varsayılmaktadır.

Araştırma Modeline İlişkin Varsayımlar ve Hipotezler

Oluşturulan araştırma modeline göre çocukluk çağı travmalarının artmasıyla birlikte bireylerde inançsızlık eğiliminin de yükselmesi beklenmektedir. Bununla birlikte modele iç huzurun düzenleyici değişken olarak dâhil edilmesi durumunda bu ilişkinin düzeyinin farklılaşabileceği öngörülmektedir. Başka bir ifadeyle bireylerin iç huzur düzeyleri, çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkiyi değiştirebilecek bir özellik olarak ele alınmaktadır. Bu çerçevede iç huzur düzeyinin yüksek olduğu bireylerde çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkinin daha zayıf olabileceği varsayılmaktadır.

Bu araştırma kapsamında test edilen hipotezler aşağıda sunulmuştur:

H1: Çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

H2: Çocukluk çağı travmaları ile iç huzur arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H3: İç huzur ile inançsızlık eğilimi arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

H4: İç huzur, çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkide düzenleyici bir role sahiptir. Buna göre iç huzur düzeyi arttıkça çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki pozitif ilişkinin zayıflaması beklenmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler anket yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların bazı sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise araştırmada incelenen değişkenleri ölçmeye yönelik ölçekler bulunmaktadır. Bu kapsamda veri toplama aracında

“Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği”, “Dindar ve Spiritüel Olmama Ölçeği (DİSOL)” ve “İç Huzur Ölçeği” yer almaktadır. Katılımcılardan ilgili ölçeklerde yer alan ifadelerle uygun gördükleri seçenekleri işaretlemeleri istenmiştir.

Dindar ve Spiritüel Olmama Ölçeği (DİSOL)

Bu araştırmada bireylerin dindar ve spiritüel olmama eğilimlerini belirlemek amacıyla Dindar ve Spiritüel Olmama Ölçeği (DİSOL) kullanılmıştır. Ölçek, Cragun, Hammer ve Nielsen (2015) tarafından geliştirilmiş olup Türkçe uyarlaması Sevinç ve arkadaşları (2015) tarafından yapılmıştır. Toplam 16 maddeden oluşan ölçek iki alt boyuta sahiptir. İlk sekiz madde bireyin dini inançtan uzak olma düzeyini ölçerken, son sekiz madde spiritüel olmayış boyutunu değerlendirmektedir. Ölçekte yer alan ifadeler beşli Likert tipinde derecelendirilmiştir. Katılımcılardan her bir maddeye katılım düzeylerini 1 (bana hiç uygun değil) ile 5 (bana çok uygun) arasında değişen seçenekler üzerinden belirtmeleri istenmektedir. Ölçekte yer alan 4. ve 7. maddeler ters puanlanan maddeler arasında bulunmaktadır. Bu nedenle söz konusu maddelerde verilen yanıtlar değerlendirme aşamasında ters çevrilerek kodlanmaktadır. Ölçekten elde edilen puan, tüm maddelerin ortalaması alınarak hesaplanmaktadır. Buna göre her katılımcı için DİSOL toplam puanı elde edilmektedir. Ölçekten alınabilecek puanlar 1 ile 5 arasında değişmektedir. Düşük puanlar bireyin dindarlık ve spiritüellik düzeyinin daha yüksek olduğunu, yüksek puanlar ise dindar ve spiritüel olmama eğiliminin daha güçlü olduğunu göstermektedir.

İç Huzur Ölçeği

Bu araştırmada bireylerin iç huzur düzeylerini belirlemek amacıyla Xi ve Lee (2021) tarafından geliştirilen İç Huzur Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Seki ve arkadaşları (2022) tarafından gerçekleştirilmiştir. Dokuz maddeden oluşan ölçek üç alt boyuttan meydana gelmektedir. Bu alt boyutlar Kaybın Kabulü (1., 2. ve 3. maddeler), İç Denge/Sakinlik (4., 5. ve 6. maddeler) ve Aşan Hedonizm ve Materyalizm (7., 8. ve 9. maddeler) olarak adlandırılmaktadır. Ölçek maddeleri beşli Likert tipi bir derecelendirme ile değerlendirilmektedir. Katılımcılardan her bir ifadeye katılım düzeylerini 1 (neredeyse hiç) ile 5 (neredeyse her zaman) arasında değişen seçenekler üzerinden belirtmeleri istenmektedir. Ölçekte iç huzuru olumsuz yönde ifade eden 1., 2., 3., 7., 8. ve 9. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçekten elde edilen toplam puanın artması bireyin iç huzur düzeyinin yükseldiğini göstermektedir.

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Bu araştırmada bireylerin çocukluk döneminde yaşadıkları istismar ve ihmal deneyimlerini değerlendirmek amacıyla Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, Bernstein ve arkadaşları (1994) tarafından bireylerin 20 yaş öncesinde maruz kaldıkları travmatik yaşantıları belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Daha sonra ölçek Şar ve arkadaşları (2021) tarafından gözden geçirilerek 33 maddelik formuyla yeniden düzenlenmiştir. Ölçek; fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal istismar, duygusal ihmal, cinsel istismar ve aşırı koruma-kontrol olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler beşli Likert tipi derecelendirme ile değerlendirilmektedir. Katılımcılardan her bir ifadeye ne sıklıkla maruz kaldıklarını 1 (hiçbir zaman) ile 5 (çok sık) arasında değişen seçenekler üzerinden belirtmeleri istenmektedir (Şar vd., 2020). Ölçekten elde edilen toplam puanın yükselmesi, bireyin çocukluk çağı travmalarına maruz kalma düzeyinin arttığına işaret etmektedir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Türkiye’de yaşayan 18 yaş ve üzeri bireyler oluşturmaktadır. Evrenin oldukça geniş bir kitleyi kapsaması nedeniyle araştırmada örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Zaman, maliyet ve erişim gibi sınırlılıklar dikkate alınarak ana kütlenin tamamına

ulaşmanın mümkün olmadığı durumlarda tercih edilen tesadüfi olmayan örneklem yöntemlerinden yararlanılmıştır (Gegez, 2010). Bu doğrultuda araştırmada tesadüfi olmayan örneklem tekniklerinden biri olan kolayda örneklem yöntemi kullanılmıştır. Kolayda örneklem, araştırmacının ulaşabildiği ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden bireylerden oluşan bir örneklem seçme yaklaşımını ifade etmektedir (Erkuş, 2011).

Araştırmada ulaşılmaması gereken minimum örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde Sekaran (2000) tarafından önerilen örneklem büyüklüğü tablosundan yararlanılmıştır. Bu tabloya göre 100.000 ve üzeri büyüklüğe sahip evrenlerde güvenilir sonuçlar elde edebilmek için en az 384 katılımcıya ulaşılmaması önerilmektedir. Bu araştırma kapsamında ise toplam 474 katılımcıdan elde edilen veriler analiz edilmiştir. Bu sayı, önerilen minimum örneklem büyüklüğünün üzerinde olduğundan araştırmanın örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu kabul edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken		n	%	
Kadın		320	67.5	
Erkek		154	32.5	
Değişken	Ort.	SS	Min	Max
Yaş	33.30	9.53	18	60

Not: N = 474; Ort. = Ortalama; SS = Standart sapma.

Araştırmaya toplam 474 katılımcı dahil edilmiştir. Katılımcıların %67.5'i kadın (n = 320) ve %32.5'i erkek (n = 154) bireylerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 33.30 olup standart sapması 9.53'tür. Katılımcıların yaşları 18 ile 60 arasında değişmektedir.

Etik Beyan

Bu araştırma, "Kahramanmaraş İstiklal Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu" tarafından değerlendirilmiş ve etik açıdan uygun bulunmuştur. Çalışma için gerekli etik kurul onayı, 26.12.2025 tarih ve 2025/15-14 sayılı karar ile verilmiştir. Araştırma süreci etik kurul kararında belirtilen ilke ve kurallar doğrultusunda yürütülmüştür. Araştırmaya katılan tüm bireylerin gönüllü katılımı sağlanmış ve elde edilen veriler yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılmıştır.

Verilerin Analizinde Kullanılan Yöntemler

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS 26 istatistik paket programından yararlanılmıştır. Kullanılan ölçeklerin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla Cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğunu değerlendirmek amacıyla çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerini ortaya koymak için frekans ve yüzde dağılımlarından yararlanılmıştır. Ölçeklere ilişkin ortalama ve standart sapma değerlerinin belirlenmesinde ise betimsel istatistikler kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü ve düzeyini incelemek amacıyla korelasyon analizi uygulanmış ve bu kapsamda korelasyon katsayıları (r) rapor edilmiştir. Araştırma modelinde yer alan değişkenler arasındaki düzenleyici ilişkinin incelenmesinde ise Andrew F. Hayes tarafından geliştirilen PROCESS Macro kullanılmıştır. SPSS altyapısı üzerinde çalışan bu makro aracılığıyla moderasyon analizi gerçekleştirilmiş ve analizlerde Model 1 tercih edilmiştir.

Bulgular

Ölçeklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Tablo 2'de ölçeklere ilişkin ortalama, standart sapma değerleri, Skewness ve Kurtosis değerleri ile güvenilirlik katsayıları sunulmuştur.

Tablo 2. Ölçeklere Ait Betimsel İstatistikler ve Güvenirlik Katsayıları

Ölçek	Madde Sayısı	Ort.	SS	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach's α
Çocukluk Çağı Travmaları	33	49.14	12.92	1.18	1.43	.91
İç Huzur	9	23.83	5.96	0.06	0.24	.78
İnançsızlık	16	34.77	13.16	1.13	1.90	.95

Not: Ort. = Ortalama; SS = Standart sapma.

Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin betimsel istatistikler incelendiğinde, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği toplam puan ortalamasının 49.14 (SS = 12.92), İç Huzur Ölçeği ortalamasının 23.83 (SS = 5.96) ve İnançsızlık Ölçeği ortalamasının 34.77 (SS = 13.16) olduğu görülmektedir. Verilerin normal dağılıma uygunluğunu değerlendirmek amacıyla çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiştir. Bu değerlerin ± 3 aralığında bulunması verilerin normal dağılım gösterdiği şeklinde yorumlanmıştır (Hopkins vd., 1990). Ölçeklerin güvenirlik analizleri sonucunda Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği için Cronbach's $\alpha = .91$, İç Huzur Ölçeği için $\alpha = .78$ ve İnançsızlık Ölçeği için $\alpha = .95$ olarak bulunmuştur. Bu değerler kullanılan ölçme araçlarının yeterli düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermektedir. Cronbach alfa değerinin 0,70 ile 0,90 arasında olması ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu, 0,90 ve üzerindeki değerlerin ise çok yüksek güvenilirliğe işaret ettiği kabul edilmektedir (Özdamar, 2017).

Değişkenlere İlişkin Korelasyon Sonuçları

Tablo 3'de araştırmada ele alınan değişkenler arasındaki korelasyon sonuçları sunulmuştur.

Tablo 3. Çocukluk Çağı Travmaları, İnançsızlık ve İç Huzur Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	1	2	3
1. Çocukluk Çağı Travmaları	—		
2. İnançsızlık	.252**	—	
3. İç Huzur	-.341**	-.211**	—

Not: **p < .01.

Yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .252$, $p < .01$). Bu bulgu, çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimlerin artmasının bireylerin inançsızlık eğiliminin artmasıyla ilişkili olduğunu göstermektedir.

Çocukluk çağı travmaları ile iç huzur arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = -.341$, $p < .01$). Buna göre çocukluk döneminde yaşanan travmalar arttıkça bireylerin iç huzur düzeylerinin azaldığı görülmektedir.

Ayrıca inançsızlık eğilimi ile iç huzur arasında da negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.211$, $p < .01$). Bu bulgu, inançsızlık düzeyi arttıkça bireylerin iç huzur düzeylerinin azalma eğilimi gösterdiğine işaret etmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde bulgular, çocukluk çağı travmalarının hem bireylerin dini yönelimleri hem de psikolojik iyi oluşlarıyla ilişkili olabileceğini göstermektedir. Özellikle travmatik deneyimlerin artmasının bir yandan inançsızlık eğilimini artırırken diğer yandan bireyin iç huzur düzeyini azaltabileceği anlaşılmaktadır.

İç Huzurun Düzenleyici Rolüne İlişkin Elde Edilen Sonuçlar

Tablo 4'te çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık arasındaki ilişkide iç huzurun düzenleyici rolüne ilişkin elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 4. Çocukluk Çağı Travmaları ve İnançsızlık İlişkisinde İç Huzurun Düzenleyici Rolü

Değişken	B	SE	β	t	p
Sabit	1.58	12.18	—	0.13	.897
Çocukluk Çağı Travmaları	0.80	0.22	.41	3.61	< .001
İç Huzur	1.02	0.50	.15	2.06	.041
Travma × İç Huzur	-0.03	0.01	-.22	-2.80	.006

Model uyumu: $R^2 = .11$, $F = 9.65$, $p < .001$. Etkileşim için $\Delta R^2 = .03$

Not. B = standardize edilmemiş regresyon katsayısı; SE = standart hata; β = standardize edilmiş katsayı. Etkileşim terimi çocukluk çağı travmaları ile iç huzurun çarpımından elde edilmiştir.

Çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkide iç huzurun düzenleyici rolünü incelemek amacıyla moderasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları modelin genel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir ($R^2 = .11$, $p < .001$).

Regresyon sonuçlarına göre çocukluk çağı travmaları inançsızlık eğilimini anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır ($B = 0.80$, $p < .001$). Buna göre çocukluk döneminde yaşanan travmatik deneyimler arttıkça bireylerin inançsızlık eğilimlerinin arttığı görülmektedir. İç huzurun da inançsızlık üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur ($B = 1.02$, $p < .05$).

Moderasyon analizinin temel bulgusu, travma ile iç huzur arasındaki etkileşim teriminin anlamlı olmasıdır ($B = -0.03$, $p < .01$). Bu bulgu iç huzurun çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkide düzenleyici bir rol oynadığını göstermektedir. Etkileşim katsayısının negatif olması, iç huzur düzeyi arttıkça çocukluk çağı travmalarının inançsızlık üzerindeki etkisinin zayıfladığını göstermektedir.

Bu sonuçlar, iç huzurun bireylerin travmatik yaşantıların dini yönelim üzerindeki olumsuz etkilerini zayıflatabilen psikolojik bir tampon mekanizma olarak işlev görebileceğini düşündürmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada çocukluk çağı travmaları, inançsızlık eğilimi ve iç huzur arasındaki ilişkiler incelenmiş ve çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkide iç huzurun düzenleyici rolü test edilmiştir. Elde edilen bulgular, araştırma hipotezlerinin tamamının desteklendiğini göstermektedir. Bu bölümde, araştırma bulguları ilgili literatür çerçevesinde yorumlanmaktadır.

Çalışmanın birinci hipotezi, çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olacağını öngörmüştür. Yapılan analizler, çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte ilişki istatistiksel olarak anlamlı olsa da korelasyon katsayısı ($r = .25$), ilişkinin güçlüden ziyade zayıf olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, birçok başka çalışmanın sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Bu sonucun olası bir açıklaması, çocukluk döneminde çeşitli travmatik yaşantılar yaşayan bireylerin, yaşadıkları toplum, insanlık ve dünya hakkında bir güvensizlik duygusu geliştirebilmeleridir. Bu tür olumsuz ilişki deneyimleri, bireyin din ile kurduğu ilişkiye de yansıyabilmektedir. Öte yandan,

ilişkinin görece zayıf olması ($r = .25$), travma yaşayan bazı bireylerin dinden ya da Tanrı'dan uzaklaşmak yerine dine ve inanca daha güçlü biçimde yönelmesiyle de açıklanabilir.

Din psikolojisi literatüründe, bireylerin Tanrı ile kurdukları ilişkilerin erken dönem yaşam deneyimleriyle ilişkili olabileceği sıklıkla vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, çocukluk döneminde edinilen deneyimlerin Tanrı imgesinin oluşumunda önemli bir rol oynadığı ileri sürülmektedir. Bağlanma kuramına dayanan açıklamalar, bu ilişkiyi yorumlamak için iki temel modele işaret etmektedir. Uygunluk modeline göre, bireylerin ebeveynleriyle geliştirdikleri bağlanma örüntüleri Tanrı ile kurdukları ilişkiye benzer şekilde yansımaktadır. Buna karşılık telafi modeli, çocukluk döneminde yaşanan ihmal, istismar ya da travmatik deneyimlerin bireylerde bir bağlanma eksikliği oluşturabileceğini ve bu eksikliğin Tanrı'nın güvenli bir bağlanma figürü olarak algılanması yoluyla telafi edilebileceğini ileri sürmektedir. Dolayısıyla çocukluk deneyimleri, bireylerin Tanrı ile kurdukları ilişkiyi anlamada önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır (Kirkpatrick ve Shaver, 1990; Kirkpatrick, 2005). Bununla birlikte travma yaşamış her bireyin inançsızlık eğilimi geliştirmediği de belirtilmelidir. Aksine bazı bireyler dine ve Tanrı'ya daha güçlü biçimde yönelebilmektedir. Din psikolojisi alanında, inançsız bireylerin mutlaka travmatik geçmişlere sahip olduğu varsayımı doğru değildir. Pek çok birey için din, duygusal acıyla başa çıkmada anlamlı bir sığınak işlevi görebilmektedir.

Bu noktada çocukluk döneminin kişilik gelişimi üzerindeki etkisi de dikkate alınmalıdır. Çocukluk, birey için zorlu bir gelişim sürecini ifade etmekte olup 0–18 yaş arasında birçok kritik dönem bulunmaktadır. Bu dönemde yaşanan olumsuz deneyimler, kalıcı kişilik örüntülerinin oluşmasına yol açabilmektedir. Bu tür deneyimler, kimlik oluşumu sürecinde bireyin benliğine yerleşen örüntüleri şekillendirebilmektedir. Birçok psikolojik yaklaşıma göre kişiliğin önemli bir kısmı 0–7 yaş arasında oluşmaktadır. Bu dönemde şiddet, ihmal, cinsel istismar ya da ekonomik istismar gibi travmatik deneyimlere maruz kalmak, kişilik gelişimini önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Özellikle şema terapisine göre erken çocukluk dönemi, uyumsuz şemaların oluştuğu dönemdir. Bu şemalar ergenlik döneminde de gelişmeye devam edebilmektedir. Şema terapisine göre uyumsuz şemalar genellikle çocukların temel duygusal ihtiyaçlarının karşılanmaması sonucu ortaya çıkmaktadır. Travmatik deneyimler bu şemaların oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin duygusal yoksunluk şeması travmalar sonucunda gelişebilmektedir. Bu şemaya sahip bireyler duygusal bağ kurmakta ve yakınlık hissetmekte zorlanabilmektedir. Bu durum bireylerin din ve Tanrı ile kurdukları ilişkiyi de etkileyebilmektedir.

Çalışmanın ikinci hipotezi, çocukluk çağı travmaları ile iç huzur arasında negatif bir ilişki olacağını öngörmüştür. Bulgular, çocukluk çağı travmaları ile iç huzur arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, çocukluk döneminde yaşanan ihmal ve istismar gibi travmatik deneyimlerin bireylerin psikolojik iyi oluşu üzerinde uzun vadeli etkiler bırakabileceğini ortaya koyan çalışmalarla uyumludur. Literatürde, travmatik deneyimlerin bireylerin anlam sistemlerini, duygusal düzenleme kapasitelerini ve psikolojik bütünlük duygularını zayıflatabileceği sıklıkla vurgulanmaktadır (Park, 2013). Bu bağlamda travmatik deneyimler bireylerin iç huzur düzeylerini azaltabilir ve psikolojik iyi oluşlarını olumsuz yönde etkileyebilir.

Üçüncü hipotez, inançsızlık eğilimi ile iç huzur arasında anlamlı bir ilişki olacağını öngörmüştür. Bulgular, inançsızlık ile iç huzur arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bu sonuç, dinî inançların bireylerin psikolojik iyi oluşu ve varoluşsal anlam duygusuyla ilişkili olabileceğini öne süren çalışmalarla örtüşmektedir. Din psikolojisi literatüründe, dinî inançların bireylerin yaşamda anlam bulmalarına, umut geliştirmelerine ve stresle başa çıkmalarına yardımcı olan önemli kaynaklar olduğu sıklıkla ifade edilmektedir (Pargament, 1997). Bu bağlamda dinî inancın zayıflaması ya da inançsızlık eğiliminin artması, bireylerin varoluşsal anlam duygusunda ve iç huzur düzeylerinde azalmaya ilişkili olabilir.

Çalışmanın dördüncü ve en önemli hipotezi, iç huzurun çocukluk çağı travmaları ile inançsızlık eğilimi arasındaki ilişkide düzenleyici bir rol oynayacağını öngörmüştür. Yapılan moderasyon analizi sonuçları, iç huzur düzeyi düşük olan bireylerde çocukluk çağı travmalarının inançsızlığı daha güçlü şekilde yordadığını göstermiştir. Buna karşılık iç huzur düzeyi arttıkça travmanın inançsızlık üzerindeki etkisi zayıflamaktadır. Bu bulgu, iç huzurun travmatik deneyimlerin bireylerin dinî yönelimleri üzerindeki etkisini zayıflatan bir psikolojik tampon mekanizma işlevi görebileceğini göstermektedir. Din psikolojisi literatüründe, bireylerin psikolojik ve varoluşsal kaynaklarının travmatik yaşam deneyimlerinin dinî inanç üzerindeki etkilerini şekillendirebileceği sıklıkla ifade edilmektedir (Park, 2013; Exline vd., 2011). Bu açıdan bakıldığında, iç huzur düzeyi yüksek olan bireyler travmatik deneyimlere rağmen dinî anlam sistemlerini koruma konusunda daha dirençli olabilirler.

Genel olarak bu çalışmanın bulguları, çocukluk çağı travmalarının hem bireylerin dinî yönelimleri hem de psikolojik iyi oluşları ile yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte sonuçlar, travmanın dinî yönelim üzerindeki etkilerinin her bireyde aynı şekilde ortaya çıkmadığını ve bireylerin sahip oldukları psikolojik kaynakların bu süreci önemli ölçüde şekillendirebileceğini de ortaya koymaktadır. Travmatik deneyimler çoğu zaman bireyin en yakın sosyal çevresinde, yani ebeveynler, kardeşler, akrabalar, öğretmenler, akranlar ve diğer yakın sosyal ilişkiler içinde ortaya çıkmaktadır. Cinsel istismar gibi olaylar da sıklıkla yakın çevrede gerçekleşmekte ve bu durum daha derin psikolojik etkiler bırakabilmektedir. Bu tür travmalar, güven ve koruma sağlaması beklenen kişiler tarafından gerçekleştirildiği için bireyde yaşam ve sosyal ilişkiler karşısında derin bir güvensizlik duygusu oluşturabilmektedir.

Sonuç olarak, dinî bir kültür içinde yetişmiş bir bireyin inançsız hâle gelmesinde birçok farklı faktör etkili olabilmektedir. Çoğu durumda inançsızlık tek bir nedene indirgenemez. Yapıcı'ya (2007) göre bu faktörlerden herhangi biri tek başına yeterli bir neden işlevi görebilir. Bu bağlamda, söz konusu faktörlerden biri olarak değerlendirilen çocukluk çağı travmaları, inançsızlık eğilimi ile ilişkili bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır.

References

- Akduman, G. G., Ruban, C., Akduman, B., & Korkusuz, İ. (2005). Çocuk ve cinsel istismar. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 3, 9–14.
- Aral, N., & Gürsoy, F. (2001). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. *Millî Eğitim Dergisi*, 151(5), 27-54.
- Avan, O. (2025). *Evrime yönelik tutumların psikolojisi*. Akademisyen Kitabevi.
- Avan, O., & Kayıklık, H. (2022). Dindarlık ile evrim teorisini kabul etme arasındaki ilişki: Nicel bir araştırma. *Türk Din Psikolojisi Dergisi*, (6), 77–99.
- Baron, R. M. ve Kenny, D. A. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research: conceptual, strategic, and statistical considerations, *Journal of Personality and Social Psychology*, 51 (6), 1173-1182. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.6.1173>
- Bernstein, D. P., Fink, L., Handelsman, L., Foote, J., Lovejoy, M., Wenzel, K., Sapareto, E., & Ruggiero, J. (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *American Journal of Psychiatry*, 151(8), 1132–1136. <https://doi.org/10.1176/ajp.151.8.1132>
- Bierman, A. (2005). The effects of childhood maltreatment on adult religiosity and spirituality: Rejecting God the Father because of abusive fathers? *Journal for the Scientific Study of Religion*, 44(3), 349–359. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5906.2005.00290.x>
- Bostancı, N., Albayrak, B., Bakoğlu, İ., & Çoban, Ş. (2006). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının depresif belirtileri üzerine etkisi. *Yeni Sempozyum Dergisi*, 44, 100–106.
- Canada, A. L., Murphy, P. E., Fitchett, G., Peterman, A. H., & Schover, L. R. (2008). A 3-factor model for the FACIT-Sp. *Psycho-Oncology*, 17(9), 908–916. <https://doi.org/10.1002/pon.1307>
- Cragun, R. T., Hammer, J. H., & Nielsen, M. (2015). The NonReligious-NonSpiritual Scale (NRNSS): Measuring everyone from atheists to zionists. *Science, Religion and Culture*, 2(3), 36–53. <https://doi.org/10.17582/journal.src/2015/2.3.36.53>
- Davis, J. H., & Thompson, E. (2015). Developing attention and decreasing affective bias. In *Handbook of mindfulness: Theory, research, and practice* (Vol. 42). The Guilford Press.
- Erkuş, A. (2011). *Davranış Bilimleri için bilimsel araştırma süreci*, (3. baskı). Seçkin Yayınları.
- Exline, J. J., Park, C. L., Smyth, J. M., & Carey, M. P. (2011). Anger toward God: Social-cognitive predictors, prevalence, and links with adjustment to bereavement and cancer. *Journal of Personality and Social Psychology*, 100(1), 129–148. <https://doi.org/10.1037/a0021716>
- Frazier, P. A., Tix, A. P., & Barron, K. E. (2004). Testing moderator and mediator effects in counseling psychology research. *Journal of Counseling Psychology*, 51(1), 115–134. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.51.1.115>
- Finkelhor, D., Hotaling, G. T., Lewis, I. A., & Smith, C. (1989). *Sexual abuse and its relationship to later sexual satisfaction, marital status, religion, and attitudes*. *Journal of Interpersonal Violence*, 4(4), 379–399. <https://doi.org/10.1177/088626089004004001>
- Gall, T. L. (2006). Spirituality and coping with life stress among adult survivors of childhood sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 30(7), 829–844. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2006.01.003>

- Gall, T. L., Basque, V., Damasceno-Scott, M., & Vardy, G. (2007). *Spirituality and the current adjustment of adult survivors of childhood sexual abuse*. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 46(1), 101–117. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5906.2007.00343.x>
- García-Jimenez, M., Santoyo-Olsson, J., Ortiz, C., Lahiff, M., Sokal-Gutierrez, K., & Nápoles, A. M. (2014). Acculturation, inner peace, cancer self-efficacy, and self-rated health among Latina breast cancer survivors. *Journal of Health Care for the Poor and Underserved*, 25(4), 1586–1602. <https://doi.org/10.1353/hpu.2014.0158>
- Ge, J., Yang, J., Song, J., Jiang, G., & Zheng, Y. (2020). Dispositional mindfulness and past-negative time perspective: The differential mediation effects of resilience and inner peace in meditators and non-meditators. *Psychology Research and Behavior Management*, 13, 397–405. <https://doi.org/10.2147/prbm.s229705>
- Gegez, A. E. (2010). *Pazarlama araştırmaları*, (3. baskı). Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Gökler, R. (2006). Eğitimde çocuk istismarı ve ihmeline genel bir bakış. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(3), 47–76.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., & Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24, 128–134.
- Hall, T. A. (1995). Spiritual effects of childhood sexual abuse in adult Christian women. *Journal of Psychology and Theology*, 23(2), 129–134. <https://doi.org/10.1177/009164719502300205>
- Hopkins, K. D. ve Weeks, D. L. (1990). Tests for Normality and Measures of Skewness and Kurtosis: Their Place in Research Reporting, *Educational and Psychological Measurement*, 50: 717–729. <https://doi.org/10.1177/0013164490504001>
- Janů, A., Malinakova, K., Kosarkova, A., & Tavel, P. (2022). Associations of childhood trauma experiences with religious and spiritual struggles. *Journal of Health Psychology*, 27(2), 292–304. <https://doi.org/10.1177/1359105320950793>
- Johnson, C. F. (2000). Abuse and neglect of children. In R. E. Behrman, R. M. Kliegman, & A. M. Arvin (Eds.), *Nelson textbook of pediatrics* (16th ed.). W. B. Saunders.
- Kam, C. (2018). Integrating divine attachment theory and the Enneagram to help clients of abuse heal in their images of self, others, and God. *Pastoral Psychology*, 67(4), 341–356. <https://doi.org/10.1007/s11089-018-0817-1>
- Kane, D., Cheston, S. E., & Greer, J. (1993). Perceptions of God by survivors of childhood sexual abuse: An exploratory study in an underresearched area. *Journal of Psychology and Theology*, 21(3), 228–237. <https://doi.org/10.1177/009164719302100306>
- Karakaş, A. C. (2017). Manevi zekanın iç yönelimli dindarlık, affetme esnekliği ve öznel iyi oluşla ilişkisi. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 53–63.
- Kennedy, P., & Drebing, C. E. (2002). Abuse and religious experience: A study of religiously committed evangelical adults. *Mental Health, Religion & Culture*, 5(3), 225–237. <https://doi.org/10.1080/13674670110112695>
- Keskin, Z. (2016). Inner peace in Islam. *Australian Journal of Islamic Studies*, 1(1), 23–38. <https://doi.org/10.55831/ajis.v1i1.7>
- Kirkpatrick, L. A. (2005). *Attachment, evolution, and the psychology of religion*. Guilford Press.

- Kirkpatrick, L. A., & Shaver, P. R. (1990). Attachment theory and religion: Childhood attachments, religious beliefs, and conversion. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 29(3), 315–334. <https://doi.org/10.2307/1386461>
- Kosarkova, A., Malinakova, K., Koncalova, Z., Tavel, P., & van Dijk, J. P. (2020a). Childhood trauma is associated with the spirituality of non-religious respondents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(4), 1268. <https://doi.org/10.3390/ijerph17041268>
- Kosarkova, A., Malinakova, K., van Dijk, J. P., & Tavel, P. (2020b). Anxiety and avoidance in adults and childhood trauma are associated with negative religious coping. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(14), 5147. <https://doi.org/10.3390/ijerph17145147>
- Kosarkova, A., Malinakova, K., van Dijk, J. P., & Tavel, P. (2020c). Childhood trauma and experience in close relationships are associated with the God image: Does religiosity make a difference? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(23), 8841. <https://doi.org/10.3390/ijerph17238841>
- Lee, Y. C., Lin, Y. C., Huang, C. L., & Fredrickson, B. L. (2013). The construct and measurement of peace of mind. *Journal of Happiness Studies*, 14(2), 571–590. <https://doi.org/10.1007/s10902-012-9343-5>
- Leo, D., Izadikhah, Z., Fein, E. C., & Ahmadi Forooshani, S. (2021). The effect of trauma on religious beliefs: A structured literature review and meta-analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(1), 161–175. <https://doi.org/10.1177/1524838019834076>
- Liu, X., Xu, W., Wang, Y., Williams, J. M. G., Geng, Y., Zhang, Q., & Liu, X. (2015). Can inner peace be improved by mindfulness training: A randomized controlled trial. *Stress and Health*, 31(3), 245–254. <https://doi.org/10.1002/smi.2551>
- Laozi. (1988). *Tao te ching: A new English version* (S. Mitchell, Trans.). HarperCollins.
- Moriyama, N., Iwasa, H., Tsubokura, M., Kuroda, Y., & Yasumura, S. (2019). Living in the restoration public housing after the Great East Japan Earthquake correlates with lower subjective well-being of older adults. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(15), 2696. <https://doi.org/10.3390/ijerph16152696>
- Özdamar, K. (2017). *Ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi*. Nisan Kitabevi.
- Pargament, K. I. (1997). *The psychology of religion and coping: Theory, research, practice*. Guilford Press.
- Park, C. L. (2013). Religion and meaning. In RF Paloutzian and CL Park (Eds.), *Handbook of the psychology of religion and spirituality* (pp. 357-379).
- Perkins, S. L., & Allen, R. (2006). Childhood physical abuse and differential development of paranormal belief systems. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 194(5), 349–355. <https://doi.org/10.1097/01.nmd.0000217832.85665.c5>
- Pritt, A. F. (1998). Spiritual correlates of reported sexual abuse among Mormon women. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 37(2), 273–285. <https://doi.org/10.2307/1387527>
- Reinert, D. F., & Edwards, C. E. (2009). Attachment theory, childhood mistreatment, and religiosity. *Psychology of Religion and Spirituality*, 1(1), 25–34. <https://doi.org/10.1037/a0014894>

- Reinert, K. G., Campbell, J. C., Bandeen-Roche, K., Lee, J. W., & Szanton, S. (2016). The role of religious involvement in the relationship between early trauma and health outcomes among adult survivors. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 9(3), 231–241. <https://doi.org/10.1007/s40653-015-0067-7>
- Sekaran, U. (2000). *Research methods for business: A skill building approach*. 3rd. Ed. Wiley and Sons.
- Seki, T., Şimşir Gökalp, Z., Kurnaz, M. F., & Dilmaç, B. (2022). Translation, adaptation, and validation of the inner peace scale (IPS) to the Turkish language. *Trc Journal Of Humanitarian Action*, 1, 89-96.
- Sevinç, K. (2013). Türkiye’de din psikolojisi alanında yapılan lisansüstü tezler üzerine bir inceleme [A study on the graduate theses of the field of psychology of religion in Turkey]. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15(28), 243–269. <https://doi.org/10.17335/sakaifd.219833>
- Sevinç, K., Güven, M., & Metinyurt, T. (2015). Dindar ve spiritüel olmama (DİSOL) ölçeğinin Türkçe’ye uyarlanması. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (6), 59-86.
- Şar, V., Necef, I., Mutluer, T., Parmis, F. & Türk Kurtça, T. (2021). A revised and expanded version of the turkish childhood trauma questionnaire (CTQ-33): Overprotection-overcontrol as additional factor. *Journal of Trauma & Dissociation*, 22(1), 35-51. <https://doi.org/10.1080/15299732.2020.1760171>
- Taner, Y., & Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Acta Medica*, 35, 82–86.
- United Nations Children’s Fund. (2012). *Measuring and monitoring child protection systems: Proposed core indicators for the East Asia and Pacific region* (Strengthening Child Protection Series No. 1). UNICEF EAPRO.
- Valentine, L., & Feinauer, L. L. (1993). Resilience factors associated with female survivors of childhood sexual abuse. *The American Journal of Family Therapy*, 21(3), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01926189308250920>
- Van der Kaap-Deeder, J., Soenens, B., Van Petegem, S., Neyrinck, B., De Pauw, S., Raemdonck, E., & Vansteenkiste, M. (2020). Live well and die with inner peace: The importance of retrospective need-based experiences, ego integrity and despair for late adults’ death attitudes. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 91, 104184. <https://doi.org/10.1016/j.archger.2020.104184>
- Waldron, J. C., Scarpa, A., & Kim-Spoon, J. (2018). Religiosity and interpersonal problems explain individual differences in self-esteem among young adults with child maltreatment experiences. *Child Abuse & Neglect*, 80, 277–287. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.03.023>
- Walker, D. F., Reid, H. W., O’Neill, T., & Brown, L. (2009). Changes in personal religion/spirituality during and after childhood abuse: A review and synthesis. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 1(2), 130–145. <https://doi.org/10.1037/a0016211>
- Walker, H. E., Wamser-Nanney, R., & Howell, K. H. (2022). Relationships between childhood interpersonal trauma, religious coping, post-traumatic stress symptoms, and resilience. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(13–14). <https://doi.org/10.1177/0886260521991883>

- Wapner, P. (2013). Climate change and inner peace. *Peace Review*, 25(4), 568–575. <https://doi.org/10.1080/10402659.2013.846658>
- Wright, M. O., Crawford, E., & Castillo, D. D. (2009). Childhood emotional maltreatment and later psychological distress among college students: The mediating role of maladaptive schemas. *Child Abuse & Neglect*, 33(1), 59–68. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.12.007>
- Xi, J., & Lee, M. T. (2021). Inner peace as a contribution to human flourishing. *Measuring well-being: Interdisciplinary perspectives from the social sciences and the humanities*, 435.
- Xie, P., Wu, K., Zheng, Y., Guo, Y., Yang, Y., He, J., Ding, Y., & Peng, H. (2018). Prevalence of childhood trauma and correlations between childhood trauma, suicidal ideation, and social support in patients with depression, bipolar disorder, and schizophrenia in southern China. *Journal of Affective Disorders*, 228, 41–48. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2017.11.011>
- Yapıcı, A. (2007). Müslümanlıktan Hristiyanlığa geçişin sebepleri üzerine sosyo-psikolojik bir inceleme. *İslami Araştırmalar Dergisi*, 20(2), 221-238.
- Yılmaz, G., İşiten, N., Ertan, Ü., & Öner, A. (2003). Bir çocuk istismarı vakası. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 46, 295–298.

ETHICAL DECLARATIONS**Research and Publication Ethics**

I declare that this article is an original work and was prepared in accordance with the principles of scientific research and publication ethics. The article has not been published elsewhere and is not currently under review by another journal.

All sources used in the study have been cited in accordance with academic standards. I declare that the study does not contain plagiarism, fabrication, falsification, or manipulation of data, and that the research findings have been presented in accordance with the principles of scientific integrity.

Author Contributions

The author single-handedly designed, conducted, and analyzed the study and prepared the report for this article. I have reviewed and approved the final version of the article and agreed to its publication.

Conflict of Interest

I declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this manuscript.

Funding

This research did not receive any specific grant, financial support, or funding from any public, commercial, or non-profit funding agencies.

Artificial Intelligence (AI) Usage Disclosure

During the preparation of this manuscript, artificial intelligence tools may have been used solely for limited purposes such as language editing, translation assistance, and stylistic improvement. Any AI-assisted translations or language corrections were carefully reviewed and verified by the author. Artificial intelligence tools were not used to generate the core scientific content, research design, analysis, or scholarly conclusions. All academic responsibility for the content of the manuscript rests entirely with the author.

Copyright and Permissions

I confirm that all necessary permissions for copyrighted materials have been obtained where required and that the manuscript does not violate any intellectual property rights.

Author Approval

I confirm that they have read and approved the final version of the manuscript and consent to its submission and publication.

ETİK BEYANLAR**Araştırma ve Yayın Etiği**

Bu makalenin özgün bir çalışma olduğunu ve bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hazırlandığını beyan ederim. Makale daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış olup başka bir dergide değerlendirme sürecinde değildir.

Çalışmada kullanılan tüm kaynaklar akademik kurallara uygun biçimde atıflanmıştır. Çalışmanın intihal, veri uydurma, veri tahrifi veya manipülasyon içermediğini; araştırma bulgularının bilimsel dürüstlük ilkelerine uygun şekilde sunulduğunu beyan ederim.

Yazar Katkısı

Çalışmanın tasarlanması, yürütülmesi, analizi ve makalenin raporlama aşamasını tek başına yürütmüştür. Makalenin son hâlini okuyup onayladım ve yayımlanmasını kabul ettim.

Çıkar Çatışması

Bu makalenin yayımlanmasına ilişkin herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan ederim.

Finansal Destek

Bu araştırma herhangi bir kamu kurumu, ticari kuruluş veya kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından finansal olarak desteklenmemiştir.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı

Makalenin hazırlanması sürecinde yapay zekâ araçlarından yalnızca dil düzenleme, çeviri desteği ve anlatım iyileştirmesi amacıyla sınırlı ölçüde yararlanılmıştır. Yapay zekâ araçları tarafından yapılan çeviri ve dil düzenlemeleri tarafımdan dikkatle kontrol edilmiştir. Yapay zekâ araçları çalışmanın bilimsel içeriğinin, araştırma tasarımının, analizlerinin veya akademik sonuçlarının oluşturulmasında kullanılmamıştır. Makalenin içeriğine ilişkin tüm akademik sorumluluk bana aittir.

Telif Hakları ve İzinler

Telif hakkı gerektiren materyaller kullanılmışsa gerekli izinlerin alındığını ve çalışmanın herhangi bir fikrî mülkiyet hakkını ihlal etmediğini beyan ederim.

Yazar Onayı

Makalenin son hâlini okudum, onayladım ve yayımlanmasını kabul ettiğimi beyan ederim.